

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีเนื้อหาสาระตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
2. พัฒนาการเด็กระดับก่อนประถมศึกษา
3. การจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา
4. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
5. สื่อการเรียนการสอน
6. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
7. งานในโรงเรียนประถมศึกษา
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี เป็นการจัดในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษาแก่เด็กทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคลเพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

หลักสูตรก่อนประถมศึกษาสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี มีหลักการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา คือ

1. เป็นการจัดการศึกษาให้ครอบคลุมเด็กทุกประเภทที่มีอายุระหว่าง 3-6 ปี
2. เป็นการพัฒนาเด็กโดยยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา
3. เป็นการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และ สติปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับ ขบา พันธุ์ศักดิ์ (2541) ที่ว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้แนวการจัดประสบการณ์อนุบาล 3 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเป็นแนวทางในการดำเนินงาน โดยมีเป้าหมายเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน และส่งเสริม พัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ผ่านกิจกรรมการเล่นที่เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ และความแตกต่างระหว่างบุคคล

4. เป็นการจั้ดประสพการณเ้ให้เด็กสามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข

5. เป็นการพัฒนาเด็กโดยบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

6. เป็นการพัฒนาเด็กโดยให้ครอบครัว และชุมชนมีส่วนร่วม

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรนั้นมุ่งเพื่อให้เด็กอายุ 3 – 6 ปี มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และคุณลักษณะตามวัยดังต่อไปนี้

1. มีสุขภาพดี เจริญเติบโตตามวัย และมีพฤติกรรมอนามัยที่สมบูรณ์
2. ใช้กล้ามเนื้อใหญ่กล้ามเนื้อเล็กได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
3. ร่าเริง แจ่มใส มีความสุข และความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น
4. มีคุณธรรมและจริยธรรม มีวินัยต่อตนเอง และมีความรับผิดชอบ
5. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับสภาพและวัย
6. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
7. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมในท้องถิ่นและความเป็นไทย
8. ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
9. มีความสามารถในการคิด การแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ
10. มีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ด้านคุณลักษณะตามวัยในการจัดการศึกษา สำหรับเด็กอายุ 3 – 4 ปี ต้องการให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย เดินขึ้นบันไดสลับเท้าได้ วิ่งแล้วหยุดได้โดยไม่ล้ม ใช้กรรไกรมือเดียวได้วาดและระบายสีอิสระได้ พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจและสังคม พอใจคนที่ตามใจ ชอบที่จะทำให้ผู้ใหญ่พอใจและได้คำชม ช่วยตนเองได้ ชอบเล่นแบบคู่ขนาน (เล่นของเล่นชนิดเดียวกันแต่ต่างคนต่างเล่น) พัฒนาการด้านสติปัญญา สนใจนิทานและเรื่องราวต่าง ๆ อยากรู้ อยากเห็นทุกอย่างรอบตัว ชอบถาม “ ทำไม ” ตลอดเวลา ร้องเพลงง่าย ๆ แสดงท่าทางเลียนแบบ พูดประโยคยาวขึ้น ยังคิดสิ่งที่เป็นนามธรรมไม่ได้ เด็กอายุ 4 – 5 ปี มีพัฒนาการด้านร่างกาย เดินวิ่ง กระโดดได้ดี เพราะกล้ามเนื้อเริ่มประสานสัมพันธ์กัน กระฉับกระเฉงไม่ชอบอยู่เฉย ตัดกระดาษเป็นเส้นตรงได้ พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจและสังคม มีความมั่นใจในตนเองสูงขึ้นมาก ชอบท้าทายผู้ใหญ่ ต้องการให้มีคนฟัง คนสนใจ สนใจผู้อื่น ชอบเล่นบทบาทสมมุติ ชอบเล่นเป็นกลุ่ม พัฒนาการด้านสติปัญญา เปรียบเทียบได้ เรียงลำดับเหตุการณ์ได้ เริ่มเข้าใจสิ่งที่

เป็นนามธรรม ขอบถาม “ทำไม” เนื่องจากเริ่มเรียนรู้ได้แล้ว เข้าใจความเป็นเหตุเป็นผลได้ พูดเป็นประโยคได้ เด็กอายุ 5-6 ปี มีพัฒนาการด้านร่างกาย เดินขึ้นลงบันไดสลับเท้าได้อย่างคล่องแคล่ว กระฉับกระเฉงไม่อยู่เฉย ใช้กล้ามเนื้อเล็กได้ดี เช่น ตีกระทบค้อน ผูกเชือกทรงเท้าได้ ยึดตัวคล่องแคล่ว ฯลฯ พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจและสังคม ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง ชอบเล่นกับเด็กอื่น ช่วยตัวเองได้ ชอบสร้างความพอใจให้ผู้อื่น ชอบแสดงออกและทำสิ่งที่ถูกต้อง เพื่อให้ผู้ใหญ่ชมเชย พัฒนาการด้านสติปัญญา พูดประโยคได้ยาวขึ้น รู้คำศัพท์มากขึ้น ร้องเพลง ท่องคำคล้องจองได้ บอกชื่อ นามสกุล ของตนเองได้ นับ 1-20 ได้ บอกความแตกต่างของกลิ่น สี เสียง รส รูปร่าง จำแนกและจัดหมวดหมู่สิ่งของได้ (กรมวิชาการ, 2540, หน้า 31-34)

พัฒนาการเด็กระดับก่อนประถมศึกษา

พัฒนาการ (development) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านโครงสร้างและแบบแผนอินทรีย์ทุกส่วน การเปลี่ยนแปลงนี้จะก้าวหน้าต่อไปเรื่อย ๆ เป็นขั้น ๆ จากระยะหนึ่งไปอีกระยะหนึ่ง ทำให้เด็กมีลักษณะและความสามารถใหม่ ๆ เกิดขึ้น ซึ่งมีผลทำให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นตามลำดับทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ลักษณะของพัฒนาการมีดังนี้

1. พัฒนาการเป็นไปตามฉบับของมันเองและมีแบบแผนของการพัฒนาคล้ายกัน เช่น เด็กทุกคนสามารถคว้าได้ก่อนคลาน
2. พัฒนาการไม่ว่าด้านใดก็ตาม จะเริ่มจากส่วนใหญ่ได้ก่อนส่วนย่อย เช่น เด็กสามารถขยับแขน ขา ได้ก่อนนิ้ว
3. พัฒนาการทั้งหลายเป็นสิ่งที่ต่อเนื่องกันไปโดยพัฒนาการทุกขั้นดำเนินการมาเรื่อย ๆ ตั้งแต่อดีต และดำเนินการเรื่อย ๆ ต่อไปอีก
4. อัตราพัฒนาการของเด็กแต่ละคนอาจแตกต่างกันไปได้ เนื่องจากธรรมชาติได้สร้างเด็กแต่ละคนมีลักษณะต่าง ๆ กัน
5. อัตราพัฒนาการส่วนต่าง ๆ ของร่างกายแตกต่างกัน โดยส่วนต่าง ๆ ของร่างกายมิได้เจริญเท่ากันหมด
6. พัฒนาการของคุณสมบัติต่าง ๆ มักจะสัมพันธ์กัน เช่น เด็กฉลาดร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง มักเรียนหนังสือได้ดี สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ง่าย
7. พัฒนาการของเด็กอาจทำนายได้ เนื่องจากอัตราการพัฒนาของเด็กที่ปกติส่วนใหญ่ มักคงที่ เราจึงพอทำนายได้ว่า จะมีพฤติกรรมใดเกิดขึ้นในเวลาใด

8. พฤติกรรมบางชนิด ผู้ใหญ่ถือว่าเป็นพฤติกรรมที่เป็นปัญหา แต่แท้จริงแล้วเป็นพฤติกรรมที่เป็นปกติของเด็ก ซึ่งเป็นไปตามลักษณะของพัฒนาการนั่นเอง (สุชา จันทรเธม, 2540, หน้า 40 – 43)

เด็กระดับก่อนประถมศึกษาแต่ละคนโดยธรรมชาติแล้วย่อมมีพัฒนาการในทุกด้านที่แตกต่างกัน โดยแบ่งออกเป็นพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งมีผู้ให้รายละเอียดดังนี้

1. พัฒนาการด้านร่างกาย (สุมนา พานิช, 2531, หน้า 19) เด็กวัยเด็กเล็ก หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่าเด็กปฐมวัยหรือเด็กก่อนวัยเรียนนี้จะมีอายุอยู่ในช่วงอายุประมาณ 3 – 6 ขวบ เด็กในวัยนี้มีอัตราพัฒนาการทางด้านร่างกายช้ากว่าตอนอยู่ในวัยทารก แต่จะมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านสัดส่วนอย่างเห็นได้ชัด จะมีการเพิ่มน้ำหนักของกล้ามเนื้อใหญ่ เช่น กล้ามเนื้อแขนขา และกล้ามเนื้อเล็ก เช่น กล้ามเนื้อนิ้วมือ จะเห็นได้ว่าเด็กในวัยนี้จะมีความก้าวหน้าเกี่ยวกับพัฒนาการการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งเวอร์จิเนีย (Virginia Alexandria, 1987) ให้ความเห็นเกี่ยวกับพัฒนาการทางร่างกายของเด็กอายุ 3 – 6 ขวบว่า เด็กสามารถเดินบนกระดานทรงตัวโดยไม่มีที่ยึดได้ ถือสิ่งของโดยไม่หล่นลงพื้นได้ กระโดดกลับหลังได้ ยืนด้วยเท้าข้างเดียวได้ 10 วินาที ส่วนสุดท้าย สายเชือก (2541, หน้า 12) กล่าวว่า การฝึกการเล่นกีฬาอย่างง่าย ๆ จะพัฒนาอารมณ์ สังคม สติปัญญา ถ้าผู้ปกครองไม่สนับสนุนให้เด็กช่วยตนเอง เด็กจะปรับตัวเองลำบาก เพราะเป็นวัยที่เด็กออกจากสังคมครอบครัวมากขึ้น เด็กอาจจะเจ็บป่วยบ้าง ผู้ดูแลไม่ควรตื่นเต้นมากเกินไป ควรทำให้เห็นเป็นเรื่องธรรมดา และดูแลรักษาให้ถูกวิธี

การเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกาย กิจกรรมที่สามารถเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกาย ได้แก่ กิจกรรมกลางแจ้ง เช่น การเดินเล่น การเล่นทราย การเล่นชิงช้า – ไล้ราว เป็นต้น ส่วนกิจกรรมในร่ม เช่น การวาดภาพพระบายสี การปั้น การพับกระดาษ การฉีกกระดาษ และตัดกระดาษ ซึ่งจะช่วยฝึกประสาทสัมผัสการให้มือกับตาให้สัมพันธ์กัน และช่วยให้กล้ามเนื้อแข็งแรง (วรภรณ์ รักวิชัย, 2535, หน้า 71) ซึ่งสอดคล้องกับ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542) ที่ว่าทักษะทางกายของเด็กขึ้นอยู่กับภาระกระตุ้นของสิ่งแวดล้อมร่วมกับพัฒนาการและวุฒิภาวะทางสมอง ซึ่งเด็กแต่ละคนจะไม่เท่ากัน กิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกายทุกชนิดที่จัดให้กับเด็กก่อนวัยเรียนจะทำให้เด็กพัฒนาและดำรงไว้ซึ่งความมีสมรรถภาพของร่างกายที่ดี ส่วนงานวิจัยของสุชกมล โทณลิน (2541) พบว่าการทำกิจกรรมศิลปะประเภท 2 มิติ มีผลต่อความพร้อมด้านการเขียนของเด็กก่อนวัยเรียน

2. พัฒนาการด้านอารมณ์ (กรมวิชาการ, 2540ก, หน้า 7) กล่าวว่าเด็กปฐมวัยมีการแสดงอารมณ์อย่างเปิดเผยปฏิกิริยา กะทันหัน ไม่มีการควบคุมอารมณ์ ที่พบได้แก่ กลัว โกรธ วิทกกังวลและอิจฉาริษยา ซึ่งสอดคล้องกับเยาวยพาว เดชะคุปต์ (2542, หน้า 24) ที่ว่าอารมณ์ของเด็กปฐมวัยไม่มั่นคงและมักเปลี่ยนแปลงง่ายในระยะเวลาอันสั้น เด็กแสดงความโกรธ ความกลัว ความเศร้า ความอิจฉาริษยา และความสนุกสนานอย่างไม่มี การควบคุม การแยกจากพ่อแม่ หรือผู้เลี้ยงดูหลักเป็นประสบการณ์ที่น่ากลัวสำหรับเด็ก ความสัมพันธ์ที่ราบรื่นและมั่นคงระหว่างเด็กกับผู้เลี้ยงดูใกล้ชิดจะทำให้เด็กไว้วางใจผู้อื่น เกิดความมั่นใจในการกระทำของตนเอง ถ้าทำกล้าถาม มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง

การเตรียมความพร้อมทางด้านอารมณ์ ฝึกให้หัดควบคุมอารมณ์และรู้จักทำกิจวัตรประจำวันได้เอง (วราภรณ์ รักวิชัย, 2535, หน้า 102) ให้เด็กแสดงออกในทางที่ถูกต้อง และเสริมสร้างความรู้สึกที่ดีกับผู้อื่น เป็นแนวทางของการสร้างอารมณ์ที่มั่นคงให้กับเด็ก (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2542, หน้า 105)

3. พัฒนาการทางสังคม (สุชา จันทน์หอม, 2541, หน้า 44) กล่าวว่าเด็กวัยนี้เริ่มรู้จักคบเพื่อนและรู้จักเล่นกับเพื่อนได้ดีขึ้น เด็กเริ่มรู้จักการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน ๆ การปรับตัวของเด็กจะเร็วหรือช้าขึ้นอยู่กับกรอบมเลี้ยงดูด้วย เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูมาอย่างอิสระจะมีความเชื่อมั่นในตนเองมากกว่าเด็กที่ถูกเข้มงวดอยู่ตลอดเวลา สังคมของเด็กในวัยนี้จะขยายครอบคลุมไปสู่สังคมนอกบ้าน (โรงเรียน) การปรับตัวของเด็กต่อสังคมภายนอกขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ภายในครอบครัวว่าเป็นแบบใด เช่น เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่เป็นประชาธิปไตย จะปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่เป็นสังคมนอกบ้านได้ดีกว่าเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่พ่อแม่ใช้อำนาจ และจากผลงานวิจัยของวรรณา บุญนวน (2541) พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ พัฒนาการทางสังคม และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมีความสัมพันธ์ทางลบกับ พัฒนาการทางสังคม

การเตรียมความพร้อมด้านสังคม ได้แก่ การปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น การมองคนอื่นอย่างมีความเมตตากรุณา เห็นอกเห็นใจผู้อื่น การให้อภัยและเคารพสิทธิของผู้อื่น ให้เล่นกับเพื่อน ๆ อายุใกล้เคียงกัน (วราภรณ์ รักวิชัย, 2535, หน้า 100) ซึ่งปราณี โมณะตระกูล (2543) พบว่า การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม เช่น การช่วยเหลือเพื่อนทำกิจกรรม การร่วมมือกับเพื่อน การแบ่งปันให้เพื่อนยืมของเล่นจะทำให้เด็กมีพัฒนาการทางสังคมสูงกว่าก่อนการได้รับการจัดกิจกรรม

4. พัฒนาการด้านสติปัญญา เด็กในวัยนี้จะมีความสามารถในการรับรู้ตลอดจนความคิดคำนึงเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ความสามารถที่เพิ่มขึ้นมาใหม่จะนำไปสู่ความสามารถในการแยก

และความแตกต่างของวัตถุหรือรูปภาพ มีพัฒนาการทางความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวอย่างรวดเร็ว สามารถในการคิดแก้ปัญหาต่าง ๆ ในสภาพแวดล้อมได้ถูกต้องมากขึ้น (สุมนาพานิช, 2531, หน้า 21) และ บี เฮเลน (Bee Helen, 1997) ยังกล่าวถึงพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กก่อนวัยเรียนว่า เป็นการคิดจินตนาการจากการเรียนรู้ของเด็กเอง

การเตรียมความพร้อมทางสติปัญญา กิจกรรมที่ส่งเสริมได้แก่ การเล่านิทาน การเล่นบทบาทสมมุติ การสนทนา อภิปราย การเล่นเกมการศึกษา การตอบคำถามทางวิทยาศาสตร์ ส่งเสริมให้เวลาได้แสดงออก เช่น ร้องเพลง เล่าเรื่อง เล่าข่าว (วราภรณ์ รักวิจัย, 2535, หน้า 83 - 92) ส่วนการพัฒนาทางความคิดนั้น นอกจากเด็กจะคาดการณ์ล่วงหน้าของการกระทำบางอย่างแล้ว เด็กสามารถท่องจำ เข้าใจเวลา วานนี้ พรุ่งนี้ แต่ยังไม่เข้าใจเวลาเป็นอาทิตย์หรือเป็นเดือน การรู้จักเวลาที่แท้จริงจะเริ่มเมื่อเด็กเข้าวัยอายุ 7 ขวบ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2540, หน้า 252)

การวัดและประเมินพัฒนาการ การวัดและการประเมินพัฒนาการเก็บทุกด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรม ดูผลงานการสนทนาซักถาม การประเมินพัฒนาการควรทำหลาย ๆ ครั้ง จนได้ผลสรุปที่ชัดเจน เพื่อนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านให้เต็มตามศักยภาพ ทั้งนี้มิใช่เป็นการประเมินเพื่อการตัดสินได้หรือตก (กรมวิชาการ, 2540ค, หน้า 10 - 12)

นอกจากนี้เด็กปฐมวัยยังอาศัยการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่เป็นรูปธรรมอยู่มาก ในขณะเดียวกันพัฒนาการทางภาษาเป็นสื่อช่วยให้เด็กเริ่มใช้ความคิด เหตุผล และจินตนาการมากขึ้น เด็กเริ่มคิดถึงสิ่งที่เป็นนามธรรมมากขึ้น

แนวปฏิบัติของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก เด็กปฐมวัยจะสามารถช่วยตนเองและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดี หากได้รับการส่งเสริมที่เหมาะสม ดังนั้นผู้ปกครองซึ่งมีส่วนสำคัญในการอบรมเลี้ยงดู และส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยตรงจึงควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ (พัชรี สอนแก้ว, 2536, หน้า 129 - 130)

1. บุคคลในครอบครัวต้องมีความรักซึ่งกันและกัน
2. พยายามให้ความสนิทสนมและความเป็นเพื่อนกับเด็ก โดยยอมรับว่าเด็กคนหนึ่ง ๆ มีความเป็นตัวของตัวเอง มีอิสระที่จะคิดและทำสิ่งต่าง ๆ เช่นเดียวกับสมาชิกอื่นในบ้าน
3. แสดงความรักและชื่นชมเด็กอย่างจริงใจในวาระต่าง ๆ ที่สมควรอย่างเหมาะสม
4. พึงมีความเข้าใจว่า สิ่งที่คุณปกครองปฏิบัติต่อเด็กนั้นจะส่งผลต่อลักษณะและบุคลิกภาพของเด็กโดยตรง

5. เข้าใจพัฒนาการของเด็กในแต่ละวัย เพื่อจะได้มีแนวทางในการประมาณความสามารถที่เด็กจะทำได้

6. ช่วงเวลาสำคัญของการฝึกให้เด็กช่วยตนเองได้ดีที่สุด คือช่วงเวลาที่เด็กแสดงให้เห็นว่าเด็กเต็มใจและพร้อมที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองเป็นครั้งแรก

7. ให้เด็กทำตามความสามารถเหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของเด็ก เพื่อเด็กจะได้ประสบความสำเร็จในการทำงาน

8. จัดประสบการณ์ให้ตามวัยของเด็ก โดยจัดกิจกรรมให้เด็กกระทำไปตามลำดับกิจกรรมง่าย ๆ เพื่อให้เกิดการช่วยทำท่าย และทำให้เด็กสนใจที่จะทำ

9. ให้กำลังใจโดยใช้วิธีการจูงใจให้กระทำอย่างนุ่มนวล ด้วยการยกย่องชมเชย

10. ไม่นำเด็กไปเปรียบเทียบกับเด็กอีกคนหนึ่ง

11. ให้เด็กมีส่วนร่วมและช่วยในการทำงานบางอย่างที่เหมาะสมกับวัยร่วมกับผู้ใหญ่ โดยใกล้ชิด

การเล่นของเด็กวัย 3-6 ปี จากการศึกษาค้นคว้าของ จันทิชาติ พฤษานานนท์ และประสพศรี อึ้งถาวร (2536, หน้า 148) พบว่า เด็กอายุ 3-6 ปี มีการเล่นรวมกลุ่มกับเด็กอื่น (co-operative play) จะมีสมาชิกของกลุ่มเป็นผู้นำ และผู้ตามชั่วคราว ความคิดของเด็กวัยนี้มีลักษณะเด่นคือ มีความคิดเพ้อฝัน (fantasy) และมีจินตนาการสูง เด็กอาจมีเพื่อน สมมุติในความคิดของตนเอง (imaginative friend) โดยเฉพาะในช่วง 2 ปีครึ่ง - 4 ปี ขณะเดียวกันเด็กจะสร้างโลกสมมุติ และการเล่นสมมุติ ซึ่งเด็กมักจะเลียนแบบสิ่งที่ได้พบเห็น เช่น ชีวิตในบ้านหรือโรงเรียนอนุบาลและสมมุติตนเอง และเด็กอื่น ๆ สวมบทบาทต่าง ๆ เด็กอาจมีอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการเล่น เช่น ใบไม้แทนเงิน ลูกปัดแทนสตางค์ ตุ๊กตาเป็นน้อง หรือนักเรียนเป็นต้น ซึ่งวรารมณี รักวิชัย (2535, หน้า 68) กล่าวว่า พ่อแม่ควรส่งเสริมการเล่นของเด็ก เพราะการเล่นคือการเรียนของเด็กในวัยก่อนเรียน เด็กในวัยก่อนเรียนจะมีความพอใจ สุขใจ ในการได้เล่นและช่วยเหลือตัวเอง โดยพ่อแม่ช่วยจัดสถานที่ที่ปลอดภัย และมีขนาดกว้างพอให้เด็กได้เล่น มีอุปกรณ์เครื่องเล่นและฝึกให้มีกิจนิสัยที่ดีในการเล่น

ของเล่นสำหรับเด็กวัยก่อนเรียน ได้แก่ กระดาษทราย กระดาษมัน น้ำ พลาสติกทราย กระดาน whiteboard และปากกาบดล็อกไม้ กระดาษวาดรูประบายสี ดินน้ำมัน กรรไกรหุ้ และกระดาษให้ตัด ลูกปัดสีต่าง ๆ ให้แยกสี หุ่นเชิด บ้านตุ๊กตา จานพลาสติกให้ล้าง กระดาษแข็งเล็ก ๆ ให้ฉีกผ้าฝ้ายเล็ก ๆ ภาพ Jigsaw ดนตรี กลองตีอ้นเล็ก ๆ ขิงข่า ไม้สั้น

หลักเกณฑ์ในการเลือกของเล่นของเด็กก่อนวัยเรียน

1. ไม่ควรมีชิ้นส่วนประกอบซับซ้อนเกินไป ไม่ควรเลือกของเล่นด้วยความพอใจของผู้ใหญ่ควรให้เด็กมีโอกาสแสดงความคิดอิสระสามารถประดิษฐ์ด้วยจินตนาการของเด็กเอง เช่น แท่งไม้ต่อเป็นรูปตึก สะพาน

2. สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เช่น รถที่เปลี่ยนแปลงเป็นรถกระบะ บรรทุกของ หรือ รถโดยสารบรรทุกคนได้

3. แข็งแรงทนทาน ทนต่อการขว้าง หรือตก ได้

4. ราคาไม่แพง

5. ไม่เป็นอันตรายต่อเด็ก เช่น สีทาควรปลอดภัยจากสารตะกั่ว ไม่เป็นของมีคม

6. สามารถเล่นรวมกันได้หลายคน เพื่อสนับสนุนให้เด็กเล่นร่วมกับผู้อื่น

การร่วมมือและการสื่อสารกับผู้ปกครองในการประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย บทบาทที่สำคัญประการหนึ่งของการประเมินผล คือ ช่วยให้ได้เรียนรู้ว่ามีประสิทธิภาพมากขึ้น ในขณะเดียวกัน การประเมินผลก็มีบทบาทที่สำคัญอื่น ๆ นอกเหนือไปจากขั้นเรียนของเด็ก นั่นคือ มีการนำผลที่ได้จากการประเมินไปสื่อสารกับผู้ปกครอง และบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับเด็กเพื่อเป็นรากฐานในการช่วยเหลือและพัฒนาเด็กต่อไป ผลที่ได้จากการประเมินควรมีการนำไปสื่อสารกับบุคคลต่าง ๆ ดังนี้ (นานะธร ธรรมบวร, 2540, หน้า 135 – 139)

1. สื่อสารกับเด็ก ครูและเด็กควรมีการพูดคุย สื่อสารเกี่ยวกับพัฒนาการ ความก้าวหน้าของตัวเด็กเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ และถือเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน ในการรายงานพัฒนาการความก้าวหน้าของเด็ก ครูอาจใช้รูปภาพ หรือคำพูดง่าย ๆ เพื่อสื่อสารให้เด็กเกิดความเข้าใจได้ ในขณะเดียวกัน เด็กสามารถช่วยครูเลือกผลงานที่ตนชอบเก็บรวบรวมในแฟ้มผลงาน (portfolio) และอธิบายเหตุผลที่ตนเลือกแก่ครูและผู้ปกครอง ในบางสถานการณ์ ครูสามารถเปิดโอกาสให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการประเมินพัฒนาการ ความก้าวหน้าของตนเองบ้าง
2. การสื่อสารกับผู้ปกครอง ผู้ปกครองเป็นผู้ที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อพัฒนาการของเด็ก วิธีการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองที่บ้านมีส่วนอย่างมากในการสนับสนุน หรือสกัดกั้นพัฒนาการของเด็ก ทั้งนี้เพราะเด็กต้องอาศัยสถานการณ์ทั้งที่บ้านและโรงเรียนเป็นองค์ประกอบในการพัฒนา ดังนั้นครูจึงมีความจำเป็นที่จะต้องสื่อสารกับผู้ปกครองเกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอก่อนที่จะมีการรายงานพัฒนาการความก้าวหน้าของเด็กให้ผู้ปกครองทราบ นอกจากนี้ ถ้าครูต้องการเปลี่ยนรูปแบบการประเมินผลจากวิธีที่เคยใช้อยู่ไปสู่วิธีใหม่ควรต้องมีการพบปะพูดคุยกับผู้ปกครองตั้งแต่เริ่มการเปลี่ยนแปลง การมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนของผู้ปกครองถือว่ามีค่ามาก เช่น ถ้าครูต้องการเปลี่ยนการให้เกรดหรือคะแนนเป็นระบบ

ของการจัดบันทึก ก็ควรมีการประชุม พบปะพูดคุย ปรึกษากับผู้ปกครองเพื่อให้เกิดความเข้าใจ ต่อระบบใหม่ที่กำลังจะมีขึ้น ในขณะเดียวกัน ผู้ปกครองสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่ตนต้องการ ทราบแก่ครูได้ ครูควรมีการอธิบายเหตุผลและข้อดีของวิธีการใหม่ให้ผู้ปกครองและเด็กทราบ ถ้า ผู้ปกครองเข้าใจรูปแบบและวิธีการประเมินผลที่โรงเรียนจะมีส่วนสำคัญอย่างมากในการส่งเสริม ความเข้าใจ และเผยแพร่ความรู้ให้ผู้ปกครองท่านอื่น ๆ ทราบต่อไป

การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินผลเด็ก จะช่วยเสริมสร้างความ สัมพันธ์อันดีระหว่างครูและผู้ปกครอง ครูได้มีโอกาสพูดคุย ให้ความรู้และคำแนะนำแก่ผู้ปกครอง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการประเมินผลที่แท้จริง การสร้างความรู้ ความเข้าใจ และประสานสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้ปกครองอาจทำได้ดังนี้

2.1 การประชุมพิเศษผู้ปกครอง เพื่อพูดคุย ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรกิจกรรม และ รูปแบบการประเมินผลของโรงเรียน มีการเชิญชวนผู้ปกครองให้เข้าร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

2.2 การจัดป้ายประกาศเพื่อให้ความรู้เพิ่มเติมแก่ผู้ปกครอง

2.3 การพบปะ พูดคุย กับผู้ปกครอง ควรกระทำอย่างสม่ำเสมอเมื่อผู้ปกครองมา รับ - ส่ง เด็กที่โรงเรียน

2.4 การประชุมผู้ปกครองตามวาระและโอกาส เพื่อให้ผู้ปกครองได้มีโอกาสพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครู และเปิดโอกาสให้ครูได้ตอบข้อซักถามและข้อสงสัยของผู้ปกครอง นอกจากนั้น อาจมีการเชิญวิทยากรพิเศษมาให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเป็นครั้งคราวด้วยก็ได้

3. สื่อสารกับบุคคลอื่น ๆ ที่ครูจำเป็นต้องสื่อสารเกี่ยวกับผลของการประเมิน ได้แก่ ครูใหญ่ หรือผู้บริหารโรงเรียน ครูประจำชั้นคนใหม่ หรือครูในโรงเรียนคนใหม่ที่เด็กต้องเลื่อนชั้น ไปอยู่ด้วย นักจิตวิทยาหรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับเด็ก รูปแบบของการสื่อสารอาจเป็นได้หลาย รูปแบบ เช่น ผลงานจากแฟ้มสะสมงานเด็ก สมุดรายงานความก้าวหน้าของเด็ก เป็นต้น หรือ มีฉะนั้น ครูอาจมีการรายงานโดยการพูดคุยสนทนาโดยตรงเลยก็ได้ เพื่อให้การประเมินผลเป็นไป อย่างถูกต้องที่สุด ครูควรใช้รูปแบบของการสื่อสารให้หลากหลาย

การจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา

การจัดประสบการณ์ หมายถึง การจัดการศึกษาให้แก่เด็กเพื่อพัฒนาทั้งทางด้าน ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

หลักการ เป็นการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กที่มีอายุระหว่าง 3-6 ปี ทุกคน ทั้งเด็ก ปกติ เด็กด้อยโอกาสและเด็กพิเศษ โดยจัดในลักษณะของการเตรียมความพร้อม ผ่านกิจกรรม

การเล่นที่เหมาะสมกับวัย เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาเต็มตามศักยภาพ มุ่งเน้นการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น

จุดมุ่งหมาย แนวการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กวัย 3-6 ปี มุ่งเน้นให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ และความแตกต่างของแต่ละบุคคล ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้เด็กมีสุขภาพที่ดี เจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี
2. เพื่อให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีคุณธรรมและจริยธรรม
3. เพื่อให้เด็กสามารถช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับสภาพและวัยของตนเอง
4. เพื่อปลูกฝังให้เด็กมีวินัยในตนเอง มีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม
5. เพื่อปลูกฝังให้เด็กรักษาสาธารณสมบัติ รักธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมเห็นคุณค่า

ความสำคัญของวัฒนธรรมและท้องถิ่นที่อาศัยอยู่

6. เพื่อให้เด็กมีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ
7. เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ตามความสามารถและได้รับการตอบสนองตามความต้องการ

พื้นฐาน

8. เพื่อให้เด็กมีความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายได้เหมาะสมกับวัย
9. เพื่อส่งเสริมให้เด็กรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล แก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

อายุของผู้เรียน เด็กอายุระหว่าง 3-6 ปี

ระยะเวลาเรียน การจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา มีระยะเวลาในการจัดการศึกษา 2 ปีการศึกษา แต่แต่ละปีการศึกษาควรมีเวลาไม่น้อยกว่า 38-40 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน ในหนึ่งวันมีช่วงเวลาและกิจกรรมครบตามกำหนด

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี ไม่จัดเป็นรายวิชา แต่อยู่ในรูปของกิจกรรมผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เกิดการเรียนรู้ ได้พัฒนาทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

แนวการจัดกิจกรรม เพื่อให้การจัดประสบการณ์ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายข้างต้น จึงกำหนดแนวการจัดกิจกรรมดังนี้

1. จัดกิจกรรมในรูปแบบบูรณาการ โดยคำนึงถึงพัฒนาการทุกด้าน

2. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการเพื่อสนองความต้องการและความสามารถในการเรียนรู้ของเด็ก
3. จัดกิจกรรมการเล่นที่หลากหลายให้เด็กมีโอกาสได้เลือกเล่นตามความสนใจ
4. จัดกิจกรรมยึดเด็กเป็นศูนย์กลางโดยคำนึงถึงความสนใจ ความต้องการ และความแตกต่างระหว่างบุคคล
5. จัดกิจกรรมที่มีความสมดุล มีทั้งกิจกรรมที่เด็กริเริ่มและครูริเริ่ม ใช้กล้ามเนื้อใหญ่ และกล้ามเนื้อเล็ก ในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เคลื่อนไหวและสงบ
6. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม วัฒนธรรมในท้องถิ่น และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
7. จัดกิจกรรมให้เด็กมีสำนึกในการรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อส่วนรวม รักธรรมชาติและรักท้องถิ่น
8. ให้เด็กมีนิสัยรักการทำงาน มีส่วนร่วมในการวางแผน ลงมือปฏิบัติ และบอกผลการปฏิบัติกิจกรรมของตนเองและผู้อื่นได้
9. จัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนให้มีมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์ หรือศูนย์การเรียนรู้ต่าง ๆ ให้เด็กมีโอกาสร่วมเล่นกับผู้อื่น
10. จัดสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศให้มีความอบอุ่นเป็นกันเอง เน้นให้เด็กมีความสุขในการร่วมกิจกรรม

หลักการจัดกิจกรรม

1. การจัดกิจกรรมควรคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ดังนั้น จึงควรจัดกิจกรรมหลายประเภทที่เหมาะสมกับวัย ให้เด็กได้มีโอกาสเลือกตามความสนใจและความสามารถ
2. กิจกรรมที่จัดควรมีทั้งกิจกรรมที่ให้เด็กทำเป็นรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ริเริ่มกิจกรรมด้วยตนเองตามความสามารถ
3. กิจกรรมที่จัดควรให้โอกาสเด็กได้เล่นทั้งในร่มและกลางแจ้ง มีทั้งกิจกรรมที่ต้องใช้กำลังและไม่ใช้กำลังอย่างได้สัดส่วน และมีเวลาให้เด็กได้พักผ่อนด้วย
4. จัดระยะเวลาในการทำกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย ยืดหยุ่นได้ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก เช่น วัย 3 ขวบ มีความสนใจช่วงสั้นประมาณ 8 นาที วัย 4 ขวบ มีความสนใจช่วงสั้นประมาณ 12 นาที และวัย 5 ขวบ มีความสนใจช่วงสั้นประมาณ 15 นาที
5. กิจกรรมต่าง ๆ ควรมีวัสดุอุปกรณ์หรือสื่อการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรม ให้เด็กได้มีโอกาสสังเกต สัมผัส สัมผัส คำว่า ทดลอง แก้ปัญหาด้วยตนเอง และมีการปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น ๆ

และผู้ใหญ่ ครูเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อม เตรียมกิจกรรม จัดหาสื่อ คอยสังเกตพฤติกรรมเด็ก ตั้งคำถามกระตุ้นให้เด็กคิด ให้ข้อเสนอแนะ และให้ความช่วยเหลือตามความเหมาะสม

การนำแนวการจัดประสบการณ์และแผนการจัดประสบการณ์ไปใช้ สามารถปรับให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นได้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2537, หน้า 30)

1. ปรับตามเทศกาล โดยจะนำเทศกาลนั้นมาให้ได้รู้จักคุ้นเคยมักทำก่อน 1 สัปดาห์ แต่จะคงคณิตศาสตร์ไว้คงเดิมด้วยเหตุผลที่ว่าการเรียนรู้คณิตศสตร์ย่อมเป็นไปตามลำดับ จำนวนน้อยไปหาจำนวนมาก หากย้ายกันจะทำให้เกิดการสับสน

2. ปรับตามประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่น โดยนำเนื้อหาใหม่เข้ามาแทนโดยยังคงทักษะทางคณิตศาสตร์ไว้เช่นเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ณรงค์ ทิพกนก (2541, หน้า 10) ที่ว่า การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กก่อนประถมศึกษา ควรจะผสมผสานหรือบูรณาการเรื่องที่ต้องการให้เด็กเรียนรู้ โดยคำนึงถึงประสบการณ์ของเด็ก สภาพแวดล้อม สภาพท้องถิ่น สภาพธรรมชาติ ร่วมกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หรืออยู่ในความสนใจของเด็ก

3. การปรับกิจกรรมและเนื้อหาใหม่ เช่น การเตรียมเด็กเข้าสู่สังคมอนาคต วิทยาศาสตร์บางแขนง

4. การปรับเนื้อหาและกิจกรรมให้ยากขึ้น ในบางเรื่อง เช่น การฝึกใช้คำถามระดับสูง ให้มีความซับซ้อนยิ่งขึ้น และการจัดหาเกมการศึกษาที่ฝึกการสังเกต การคิดให้ยากมากขึ้น กิจกรรมสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี กิจกรรมหลักที่ควรจัดเป็นประจำทุกวันมีดังนี้

1. กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นกิจกรรมที่让孩子ได้เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะ โดยส่งเสริมหรือกระตุ้นให้เด็กปฏิบัติตามข้อตกลงหรือคำสั่ง ส่งเสริมด้านจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ จังหวะและดนตรีที่ใช้ประกอบ เช่น เสียงตบมือ เสียงเพลง เสียงเคาะไม้ เคาะระฆังสามเหลี่ยม ระมะนา กลอง ฯลฯ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะอาจนำคำคล้องจอง การร้องเพลง การเคลื่อนไหว การเต้น การเล่นเครื่องดนตรีง่าย ๆ มาประกอบในการทำกิจกรรม ก่อนจบกิจกรรมควรมีช่วงเวลาให้เด็กได้พักผ่อน เช่น นอน นั่งฟังเพลงเบา ๆ

2. กิจกรรมเสริมประสบการณ์ เป็นกิจกรรมที่อยู่ในวงกลม หรือเป็นกิจกรรมที่เป็นกลุ่มย่อยกลุ่มใหญ่ ซึ่งจัดให้เด็กได้มีโอกาสฟัง พูด สังเกต คิด และปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน โดยจัดในลักษณะต่าง ๆ เช่น สนทนา นิทาน สาธิตทดลอง ทักษะศึกษา ประกอบอาหาร เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก ฯลฯ

3. กิจกรรมสร้างสรรค์และเสรี เป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาเด็กให้แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยใช้ศิลปะหรือวิธีการต่าง ๆ เป็นเครื่องมือ เช่น การวาดภาพ ระบายสี พิมพ์ภาพ ปั้น ฉีก ตัด ปะ การประดิษฐ์คิดค้นสิ่งแปลกใหม่ ครูอาจเลือกจัดต่าง ๆ กัน วันละ 2-3 กิจกรรมทุกวัน ให้เด็กได้มีโอกาสเลือกทำตามความสนใจ โดยครูจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อมก่อนให้เด็กเล่น ส่วนกิจกรรมเสรี เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กเล่นอิสระตามมุม มุมประสบการณ์และศูนย์การเรียนรู้ที่จัดไว้ในห้องเรียน เช่น มุมบล็อก มุมบทบาทสมมติ มุมวิทยาศาสตร์ หรือมุมธรรมชาติ มุมหนังสือ เป็นต้น มุมต่าง ๆ เหล่านี้เด็กมีโอกาสเลือกเล่นได้อย่างเสรี

4. กิจกรรมกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมการเล่นเครื่องเล่นสนาม เล่นของเล่นประเภท ลาก เข็น จูง เล่นทราย เล่นน้ำ ถีบจักรยาน 3 ล้อ เล่นเกมต่าง ๆ การละเล่นพื้นเมือง กิจกรรมนี้จะช่วยพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่และการทำงานประสานสัมพันธ์กันของอวัยวะต่าง ๆ การเล่นกลางแจ้งเป็นการตอบสนองความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก ช่วยให้เด็กมีร่างกายแข็งแรง อารมณ์จิตใจเบิกบาน สดชื่นแจ่มใส มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเด็กและผู้ใหญ่ ทำให้รู้บทบาทของการเล่นและการอยู่ร่วมกัน

5. เกมการศึกษา เกมการเล่นที่ช่วยพัฒนาสติปัญญา การคิดของเด็ก ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก ประสาทสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา มีกฎเกณฑ์กติกาต่าง ๆ เด็กสามารถเล่นคนเดียวหรือเล่นเป็นกลุ่มได้ เกมการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี เช่น เกมการจับคู่ แยกประเภท จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับ ต่อภาพเหมือนหรือโดมิโน ลอตโต ภาพตัดต่อ เกมต่อตามแบบ เกมร้อยลูกปัดตามแบบ ฯลฯ เกมการศึกษาที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ช่วยให้เด็กรู้จักสังเกต คิดหาเหตุผล และเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสี รูปร่าง จำนวน ประเภท และความสัมพันธ์เกี่ยวกับพื้นที่

กิจกรรมสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี สามารถนำมาจัดลงในตารางกิจกรรมประจำวันได้หลายรูปแบบ เป็นการช่วยให้ทั้งครูและเด็กทราบว่าแต่ละวันจะทำกิจกรรมอะไร เมื่อใด และอย่างไร โดยมีหลักการจัดดังนี้

1. จัดกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียนโดยมีอัตราส่วนที่เหมาะสม
2. กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิด ทั้งในกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ ไม่ควรใช้เวลาเกินกว่า 20 นาที
3. กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง เด็กมักจะสนุกสนานเพลิดเพลินไม่เบื่อหน่ายง่าย

4. กิจกรรมควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่กับกล้ามเนื้อเล็ก และกิจกรรมที่ใช้กำลังกับไม่ใช้กำลัง จัดให้ครบทุกประเภท กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกายควรจัดสลับกับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังกายมากนัก เพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยมากเกินไป (กรมวิชาการ, 2540, หน้า 10 – 33)

ตารางกิจกรรมประจำวัน

เวลา 07.30 - 08.00 น.	รับเด็ก
08.00 - 08.15 น.	เคารพธงชาติ สวดมนต์
08.15 - 08.30 น.	ตรวจสอบสุขภาพ ไปห้องน้ำ
08.30 - 08.50 น.	กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ
08.50 - 09.30 น.	กิจกรรมเสริมประสบการณ์ (กิจกรรมในวงกลม)
09.30 - 09.50 น.	พัก รับประทานอาหารว่าง ภาคเช้า
09.50 - 10.50 น.	กิจกรรมสร้างสรรค์และกิจกรรมเสรี
10.50 - 11.30 น.	กิจกรรมกลางแจ้ง
11.30 - 12.00 น.	พัก รับประทานอาหารกลางวัน
12.00 - 14.00 น.	นอนพักผ่อน
14.00 - 14.10 น.	เก็บที่นอน ล้างหน้า
14.10 - 14.30 น.	พัก รับประทานอาหารว่าง ภาคบ่าย
14.30 - 14.50 น.	เกมการศึกษา
14.50 - 15.00 น.	เตรียมตัวกลับบ้าน (กรมการปกครอง, 2540, หน้า 2)

สื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนมีความสัมพันธ์กับการเรียนการสอนอย่างใกล้ชิด เป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปได้ด้วยความสะดวก รวดเร็วและช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ง่าย ขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ดังนั้นครูควรต้องรู้จักเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมในการสอน เพื่อให้การสอนบรรลุเป้าหมายและได้ผลดี

สำหรับการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา นั้น ผู้เรียนจะต้องเรียนโดยได้รับประสบการณ์ตรงที่เป็นรูปธรรม และเป็นประสบการณ์ที่เด็กได้ รับจากการสัมผัสด้วยประสาททั้ง 5 และสื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษานั้น มีความสำคัญที่จะเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ทักษะ ทัศนคติ และค่านิยมที่ครูต้องการให้เกิดขึ้นตามความมุ่งหมายของการสอน ทั้งนี้ครูจะต้องเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับ

วัตถุประสงค์ของเนื้อหาที่จะสอน โดยคำนึงถึงวัยของเด็กและสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นนั้น ซึ่ง กมล เวียสุวรรณ และ นิตยา เวียสุวรรณ (2539, หน้า 44 อ้างอิงจาก Erickson, 1971, pp. 108 – 109) ได้สรุปความสำคัญของสื่อการสอนไว้ดังนี้

1. ช่วยจัดและเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน
2. ช่วยครูสอนเนื้อหาวิชาที่มีความหมายต่อชีวิตของผู้เรียน
3. ช่วยครูแนะนำและกำกับผู้เรียนให้มีปฏิกิริยาสัมพันธ์ในทางที่พึงปรารถนาโดยใช้สื่อต่าง ๆ
4. ช่วยผู้เรียนให้สามารถประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ที่แตกต่างกันออกไปตามเนื้อหาวิชา
5. ช่วยครูให้สามารถสอนได้รวดเร็วและถูกต้องมากขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2537, หน้า 6 – 34) ได้แบ่งสื่อและเครื่องเล่นที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาดังนี้

1. สื่อประเภทบล็อก อาจเป็นบล็อกชนิดตัน ที่ทำมาจากไม้ พลาสติกหรือวัสดุอื่น มีลักษณะต่าง ๆ กัน หลายขนาด หลายรูปทรง มีลักษณะเป็นแท่ง รูปทรงเรขาคณิต รวดลาก รูปทรงบรรจุต่าง ๆ หรือบล็อกที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เป็นสีต่าง ๆ กัน บรรจุไว้ในกระบะหรือกระบะนอกไม้ รวมถึงบล็อกคูลหรือกระดาดรูปเรขาคณิต เป็นต้น
2. สื่อประเภทเครื่องเล่นสัมผัส สื่อประเภทนี้อาจทำจากไม้ พลาสติกหรือวัสดุอื่น มีลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น กระดานปักหมุด ลูกบิดสีต่าง ๆ เครื่องเล่นประเภทที่ถอดและใส่เกลียวได้ กล่องสำหรับหยอดรูปทรง ชุดค้อนตอกหมุด ชุดฝึกติดกระดุม รูปจับ ผูกเชือก หรือลูกคิดวาง เป็นต้น
3. สื่อประเภทเกมการศึกษา เช่น เกมจับคู่ เกมภาพตัดต่อ เกมต่อภาพเหมือน เกมเรียงลำดับ เกมจัดหมวดหมู่ เกมหาความสัมพันธ์ระหว่างภาพกับสัญลักษณ์ เกมหาภาพที่มีความสัมพันธ์ตามลำดับที่กำหนด เกมสังเกตรายละเอียดของภาพ เกมหาความสัมพันธ์ระหว่างอุปมาอุปมัย เกมพื้นฐานการบวก และเกมจับคู่แบบตารางความสัมพันธ์
4. สื่อประเภทฝึกทักษะและการเคลื่อนไหว เช่น ห่วงยาง ลูกบอล ตะกร้าหวาย ห่วงหวาย ถุงทราย อุปกรณ์ประกอบการละเล่นอื่น ๆ ที่เหมาะสมกับวัย
5. สื่อประเภทหนังสือ เช่น หนังสือประเภทต่าง ๆ หนังสือภาพ สมุดภาพ หนังสือนิยายสารที่มีภาพประกอบมาก ๆ หนังสือภาพและคำศัพท์แคตตาล็อกต่าง ๆ ที่มีภาพดึงดูดความสนใจ หนังสือที่มีรูปแบบพิเศษต่าง ๆ หนังสือที่เสียงประกอบ หรือหนังสือพลาสติก
6. สื่อประเภทหุ่น เช่น หุ่นติดประเภทต่าง ๆ หุ่นสวมหัวและสวมตัว หุ่นถุงเท้า หุ่นถุงมือ หน้ากากต่าง ๆ ที่คาดศีรษะภาพต่าง ๆ เช่น สัตว์ ผัก ผลไม้

7. สื่อประเภทศิลปสร้างสรรค์ เช่น สีเทียน กรรไกรปลายมน สีฝุ่น กาวน้ำ สีโปสเตอร์ หรือสีน้ำ ดินน้ำมันอย่างดี กระดาษสี หรือเศษวัสดุต่าง ๆ

8. สื่อประเภทฝึกทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ ได้แก่ เครื่องมือประเภทที่ใช้ในการ คำนวณ เช่นแว่นขยาย เครื่องชั่ง แม่เหล็ก เข็มทิศ ฯลฯ สิ่งสะสมต่าง ๆ ในธรรมชาติ ขุดเล่นทราย ขุดเล่นน้ำ อุปกรณ์ทดสอบการจม การลอยน้ำ และขุดทดลองวิทยาศาสตร์ตามแผนการจัด ประสบการณ์

9. สื่อประเภทเพลงและดนตรี เช่น ระฆังเหล็กสามเหลี่ยม ลูกขัด จิง ฉาบ กลอง ขนาดเล็ก และอื่น ๆ รวมถึงเทปเพลงเด็ก วิทยุ ไมโครโฟนที่ไม่ใช้แล้ว

10. สื่อประเภทเล่นบทบาทสมมติหรือเลียนแบบชีวิตจริง ได้แก่ เครื่องเล่นต่าง ๆ ที่เป็น ของจริงหรือของจำลอง เครื่องเล่นสำหรับเด็กอ่อน เครื่องเรือนจำลอง เครื่องมือประกอบอาชีพ ขุดแต่งกาย เป็นต้น

การเลือกใช้สื่อ การเลือกใช้สื่อกับเด็กระดับก่อนประถมศึกษาว่าครูต้องรู้จักเลือกให้ เหมาะสมกับจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระของการสอน ต้องให้เหมาะสมกับลักษณะและความ สามารถ หรือพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา ดังนี้

1. พัฒนาการทางด้านร่างกาย กล้ามเนื้อของเด็กยังไม่เจริญเติบโตเต็มที่ การใช้สื่อการ เรียนการสอนจึงต้องมีการเลือกให้เหมาะสมกับสภาพของเด็ก คือไม่ใช่สื่อที่ทำให้เด็กออกกำลังกายเกินความสามารถหรือไม่ต้องใช้สื่อที่ต้องใช้การทำงานประสานสัมผัสของกล้ามเนื้อ หรือ อวัยวะต่าง ๆ มากเกินไป แต่ควรใช้สื่อที่เหมาะสมที่จะพัฒนากล้ามเนื้อ หรืออวัยวะของเด็กให้ สมบูรณ์ แข็งแรงขึ้น

2. พัฒนาการทางด้านอารมณ์ จิตใจ และสังคม เด็กวัยนี้ช่วงความสนใจสั้น ไม่รู้จัก สะกดกลั้น เปลี่ยนแปลงง่าย สังคมยังแคบ ครูจึงควรหาสื่อประเภทภาพประกอบการเล่านิทาน สอนใจ ที่จะทำให้รู้จักควบคุมความประพฤติขณะเกิดอารมณ์ สื่อที่จะช่วยส่งเสริมให้เด็กรู้จักการ อยู่ร่วมกัน มีสื่อหลายอย่างที่เด็กสามารถเล่นตามลำพัง และเล่นรวมกันได้ ทั้งสื่อที่ใช้เล่นในร่ม และกลางแจ้ง เช่น ไม้บล็อก โดมินิ กระดานหก เป็นต้น

3. พัฒนาการทางด้านสติปัญญา เด็กวัยนี้มีจินตนาการสูงความคิดหรือเหตุผลอยู่ในขั้น ที่เป็นรูปธรรมมากกว่านามธรรม สื่อที่ใช้จึงควรเป็นรูปชัดเจน สามารถให้เด็กได้ใช้จินตนาการ ตามประสบการณ์ หรือความคิดของเด็กให้มากที่สุด ส่งเสริมให้เด็กมีจินตนาการในสิ่งที่สังคม ยอมรับ ก่อให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

บุคคลแรกที่ให้ความรู้ ให้ความรัก ให้ความเอาใจใส่และไม่ฝืนอนาคตอันสดใสของลูก ก็คือพ่อ – แม่หรือผู้ปกครอง พ่อ – แม่ทำหน้าที่ครูอบรมสั่งสอนลูกของตนมาตั้งแต่ก่อนจะมีโรงเรียน บทบาทนี้จะเพิ่มความสำคัญขึ้น มีใช้ลดลง เมื่อลูกเติบโตขึ้น จนกว่าลูก ๆ จะสำเร็จการศึกษา มีอาชีพเป็นของตนเองเป็นที่พึ่งพิงแก่ตนเอง และแก่คนอื่นได้ ส่วนครูคนที่สองของลูก หรือครูที่โรงเรียน ปัจจุบันนี้ครูนอกจากสอนหนังสือทั่วไปอย่างที่ประชาชนเข้าใจแล้ว ทางราชการยังมอบหมายหน้าที่อันหลากหลายให้กับครูอีก เช่น พัฒนาชนบท ป้องกันยาเสพติด ต่อต้านโรคเอดส์ ฯลฯ และใครจะช่วยครูได้ ใครจะเอาใจใส่เด็กตัวเล็กได้ดีเท่ากับครู บุคคลนี้คือผู้ปกครอง หรือพ่อแม่ของเด็ก จุดเริ่มต้นที่จะช่วยให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือในการเรียน การสอนและกิจกรรมต่าง ๆ คือโรงเรียน กิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้ปกครองอาจจะช่วยได้ เช่น โครงการอาหารกลางวัน วิทยากรพิเศษ ตามที่ผู้ปกครองถนัด เช่น เล่านิทาน อ่านนิทาน หรือสาธิตบางสิ่งบางอย่างให้นักเรียนในชั้นดู รวมทั้งโรงเรียนอาจจะใช้กิจการของผู้ปกครองบางรายเป็นที่ศึกษา นอกห้องเรียนของเด็กได้อีกด้วย สิ่งสำคัญที่สุดอยู่ที่โรงเรียน ซึ่งต้องเป็นผู้เริ่มต้นนำผู้ปกครองมาที่โรงเรียนและชั้นเรียน

การที่จะให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนนั้นโรงเรียนควรถือปฏิบัติ ดังนี้ (สุรศักดิ์ หลาบมาลา, 2539, หน้า 10 - 13 อ้างอิงจาก Hendersone et al, 1986)

1. ทุกกิจกรรมของโรงเรียนควรมีบรรยากาศเปิด ช่วยเหลือ บริการและเป็นกันเอง
2. การติดต่อกับผู้ปกครองควรมีอย่างสม่ำเสมอ ชัดแจ้ง และเป็นแบบสองทาง
3. การให้การยอมรับนับถือผู้ปกครองเป็นพิเศษ คอยให้ความช่วยเหลือเด็ก ๆ และกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน
4. บางกรณีควรให้ผู้ปกครองเข้าร่วมประชุมในการตัดสินใจและเตรียมกิจกรรมของโรงเรียน เช่น กิจกรรมการกุศล หรือวันขึ้นปีใหม่ เป็นต้น
5. โรงเรียนควรถือเป็นนโยบายว่าจะนำผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน
6. ผู้บริหารโรงเรียนและผู้บริหารการศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนผู้ปกครองให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน
7. โรงเรียนควรส่งเสริมและให้รางวัลหรือเอกสารแสดงความขอบคุณผู้ปกครองที่มีส่วนช่วยเหลือโรงเรียน
8. โรงเรียนควรถือเป็นนโยบายว่าโรงเรียนจะออกช่วยเหลือชุมชนและร่วมกิจกรรมของชุมชน

170165

๑๗.๑
๑๗.๑
๑๗.๑

วิธีการที่โรงเรียนในต่างประเทศ เช่น อเมริกาส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนนั้น มีดังนี้

1. กิจกรรมที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมช่วยเหลือเด็ก โรงเรียนอาจจะกำหนดกิจกรรมบางอย่างที่ผู้ปกครองต้องเข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือเด็ก เช่น การทำสวนครัว หรือเลี้ยงสัตว์ปีกที่บ้าน แล้วครูไปตรวจเยี่ยมให้คะแนนที่บ้าน
2. โครงการแม่สอนลูก โดยเฉพาะเด็กระดับอนุบาลและประถม โครงการนี้โรงเรียนต้องให้การอบรมผู้ปกครองในการสอนเด็ก ทำของเล่นฝึกสติปัญญาให้กับเด็ก การอ่านนิทานให้เด็กฟังและช่วยให้เด็กทำการบ้านเป็นต้น
3. โครงการคณิตศาสตร์ภายในครอบครัว โครงการลักษณะนี้เป็นการฝึกอบรมผู้ปกครองบางคนที่มีทักษะทางคณิตศาสตร์ให้ช่วยเด็กเล็กทำการบ้านทางคณิตศาสตร์ โดยรวมเด็กหลาย ๆ คนมาเรียนรวมกันที่บ้านหรือศาลาประชาคมของหมู่บ้านหลังเลิกเรียน หรือในวันหยุด โดยครูคอยให้ความช่วยเหลือ
4. โครงการอ่านนิทานหรือหนังสือฝึกทักษะเด็กเล็ก โดยเชิญผู้ปกครองบางคนมาอ่านหนังสือให้เด็กฟังและสนทนาเรื่องที่อ่านกับเด็กในห้องเรียน
5. โครงการวิทยากรจากชุมชน โครงการนี้ครูเป็นผู้เชิญผู้ปกครองบางท่านที่มีอะไรจะเล่าหรือแสดงให้เด็กดูมาเป็นวิทยากรที่โรงเรียนบางครั้งบางครั้งแล้วแต่โอกาสเหมาะ (สุรศักดิ์ หลาบมาลา, 2539, หน้า 10 - 13)

ดังนั้นโรงเรียนควรคิดโครงการอื่น ๆ ที่จะช่วยนำผู้ปกครองมาช่วยผ่อนเบาภาระอันหนักของครูเพื่อเป็นการเสริมให้งานการเรียนการสอนดีขึ้นทั้งที่บ้านและโรงเรียน ทั้งนี้ก็เพื่อผลประโยชน์ของนักเรียนและชุมชนโดยรวม

บทบาทของพ่อแม่กับการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของเด็ก

1. การเรียนรู้ที่บ้าน (home learning) พ่อแม่สามารถเสริมการเรียนรู้ของเด็กเพิ่มเติมจากการเรียนรู้ในโรงเรียนโดยผ่านกิจกรรมที่บ้าน เช่น การอ่าน การช่วยทำงานบ้าน การเล่นเกมในครอบครัว กิจกรรมพูดคุยอภิปราย และเพิ่มทักษะความเป็นพ่อแม่ของตัวผู้ปกครองเอง ทั้งนี้พ่อแม่จะได้รับความช่วยเหลือจากคณะครูของโรงเรียนโดยการสัมมนา การประชุมปฏิบัติการ และหลักสูตรการศึกษาสำหรับบิดามารดา หรือโดยคำแนะนำของครูในเรื่องกิจกรรมการเรียนรู้ที่บ้าน

2. โรงเรียนที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม (รุ่ง แก้วแดง, 2543, หน้า 182 อ้างอิงจาก Berla et al., n.d.) ได้ให้แนวทางกิจกรรมที่โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นควรดำเนินการเพื่อให้การมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับพ่อแม่ ครอบครัวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมีดังนี้

2.1 มีการพิมพ์เอกสารนโยบายการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ที่ชัดเจนและเชิญชวนล้าหรับให้ทุกคนได้อ่าน โดยแสดงไว้ในที่ที่เห็นได้ง่ายทั่วกัน

2.2 โรงเรียนจัดให้มีครูผู้รับผิดชอบดูแลเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อจะได้รู้จักเด็กอย่างดี

2.3 ทำสำนักงานในโรงเรียนให้มีบรรยากาศที่เปิดกว้างและเป็นมิตร

2.4 โรงเรียนให้การสนับสนุนการสื่อสารระหว่างบรรดาพ่อแม่ของนักเรียน

2.5 จัดให้มีผู้รับผิดชอบการติดต่อผู้ปกครองโดยทำงานปกติเต็มเวลา เพื่อทำหน้าที่สื่อสารเชื่อมโยงระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน

2.6 มีห้องสำหรับผู้ปกครองอยู่ (parent room) โดยเฉพาะอยู่ในโรงเรียน

2.7 ผู้ปกครองและครูทำงานร่วมกัน เพื่อจะได้รู้ความต้องการของพ่อแม่และสามารถให้บริการที่จำเป็น

2.8 โรงเรียนจัดหาผู้แปลไว้สำหรับผู้ปกครองที่ไม่สันทัดภาษาอังกฤษ เพื่อช่วยในการสื่อสารกับโรงเรียน

3. นโยบายในการให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (national coalition for parent involvement) เมื่อปี ค.ศ. 1990 กำหนดว่านโยบายควรประกอบด้วยหลักการดังนี้

3.1 โอกาสที่พ่อแม่จะได้รับรู้ว่าโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเป็นรูปแบบใด

3.2 การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ซึ่งไม่มีทักษะทางภาษาหรือไม่รู้ภาษาอังกฤษ

3.3 ข้อมูลทั่วไปสำหรับพ่อแม่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและความก้าวหน้าของลูกในการศึกษา

3.4 โอกาสสำหรับพ่อแม่ที่จะช่วยในกระบวนการเรียนการสอนที่โรงเรียนและที่บ้าน

3.5 การพัฒนาทางวิชาชีพสำหรับครู เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกับผู้ปกครอง

3.6 ความเชื่อมโยงกับองค์กรบริการทางสังคมและชุมชนเพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของบทบาทของครอบครัวและชุมชน

3.7 การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ต่อเด็กทุกวัยและทุกระดับชั้น

3.8 การยอมรับความหลากหลายของโครงสร้างของครอบครัวของโอกาสและความรับผิดชอบ รวมทั้งความแตกต่างที่อาจจะมีผลถึงการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง บุคคลรับ ผิดชอบเด็กอาจไม่ใช่บิดามารดาโดยสายเลือด นอกจากนั้นนโยบายและโปรแกรมควรครอบคลุมการมีส่วนร่วมของคนทั่วไปที่สนใจในการพัฒนาการศึกษาของเด็กด้วย

4. ผลที่ได้รับจากการที่ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

4.1 ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน (outcome for students) ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน (student achievement) (รุ่ง แก้วแดง, 2543, หน้า 184 อ้างอิงจาก Henderson, 1994) พบว่า การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ครอบครัว และชุมชน มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ความสัมพันธ์และเจตคติ (relationships and attitudes) นักเรียนที่พ่อแม่หรือสมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ได้รายงานถึงเจตคติที่เป็นบวกต่อ โรงเรียน ครู และการบ้าน และจากการสัมภาษณ์นักเรียนได้พบว่า นักเรียนสนุกสนานกับการเรียน และครูเอาใจใส่ต่อนักเรียนมากขึ้น เพราะผู้ปกครองได้ติดต่อกับครูบ่อย ๆ และการบ้านมีความยากลงแม้ว่านักเรียนบางคนจะตอบว่า บางครั้งตัวเองมีปัญหาเข้ากันไม่ได้ครอบครัว แต่โดยทั่วไปก็มีเจตคติในทางบวกต่อความสัมพันธ์กับพ่อแม่หรือสมาชิกในครอบครัว นักเรียนส่วนมากรู้สึกว่าการมีส่วนร่วมของครอบครัวมีประโยชน์ต่อตัวเขาเอง คือเขารู้ว่าพ่อแม่และสมาชิกครอบครัวให้ความสนใจต่อการศึกษของเขาและความสำเร็จในการเรียน

4.2 ผลที่เกิดขึ้นกับพ่อแม่ (outcomes for parents)

4.2.1 ทักษะและความรู้ที่เพิ่มขึ้น พ่อแม่จำนวนมากตอบว่าได้เพิ่มทักษะและความรู้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาทั่วไปสำหรับผู้ใหญ่ ไม่เพียงแต่เพิ่มพูนทักษะเท่านั้น แต่ได้ทำให้เขาสามารถช่วยเรื่องการเรียนของลูกที่บ้านได้ด้วย นอกจากนี้ผู้ปกครองยังตอบว่ามีความเข้าใจในระบบการบริหารโรงเรียนมากขึ้น

4.2.2 ความสัมพันธ์และเจตคติ มีรายงานพบว่าผู้ปกครองมีเจตคติในทางบวกต่อโรงเรียนและครู การมีความสัมพันธ์กับโรงเรียนและครูทำให้มี "บรรยากาศเปิด" ที่ทุกฝ่ายสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้

4.2.3 ความสัมพันธ์กับโรงเรียนและหลักสูตร ผู้ปกครองรายงานว่าการที่ครูมาเยี่ยมที่บ้านทำให้ได้พูดคุยกันเรื่องความก้าวหน้าทางการเรียนของลูกอย่างใกล้ชิด พ่อแม่มีความเข้าใจมากขึ้นว่าลูกเรียนอะไรที่โรงเรียน สามารถให้การสนับสนุนได้ และเมื่อจำเป็นต้องร่วมตัดสินใจว่าจะให้ลูกเรียนเนื้อหาอะไรมากขึ้น พ่อแม่จะรู้สึกมีความรับผิดชอบในผลการตัดสินใจของตัวเองมากขึ้นด้วย

4.2.4 บทบาทใหม่ โรงเรียนและผู้ปกครองสามารถสร้างบทบาทใหม่ในความสัมพันธ์ระหว่างกันได้ พ่อแม่ที่มีลูกอยู่ในชั้นประถมศึกษาจะมีบทบาทเป็นอาสาสมัครในชั้นเรียนหรือช่วยงานอาคารสถานที่ เมื่อลูกเลื่อนชั้นไปอยู่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พ่อแม่ก็เปลี่ยนบทบาทเป็นผู้ให้การสนับสนุน โรงเรียนจะจัดโปรแกรมเพื่อเสริมพลังให้พ่อแม่ ซึ่งหลายคนกลายมาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเชี่ยวชาญในอาชีพมาเสริมความรู้ให้แก่เด็กในชั้นเรียน ทำให้ผู้ปกครองรู้สึกว่าคุณสมบัติมีประโยชน์ต่อโรงเรียน

อีกบทบาทหนึ่งของพ่อแม่ก็คือ การเป็นผู้ฝึกอบรมให้กับพ่อแม่ผู้ปกครองคนอื่น ๆ และครูในเรื่องเกี่ยวกับองค์กร การเป็นพ่อแม่ และการให้การสนับสนุนโรงเรียน พ่อแม่บางคนก็สามารถให้ความรู้แก่ครูได้ เช่น เรื่องการปฏิรูปการบริหารของรัฐ

4.3 ผลที่เกิดขึ้นกับครู

4.3.1 ความสัมพันธ์กับครอบครัว ครูรายงานว่าเมื่อพ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในโรงเรียนทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างครูกับครอบครัวของเด็ก ครูพบว่าเด็กมีผลการเรียนดีขึ้นและมีปัญหาทางวินัยน้อยลง

4.3.2 บทบาทใหม่ ครูพบว่า นอกจากจะเป็นผู้สอนเด็กแล้ว ได้มีบทบาทใหม่คือ เป็นผู้สนับสนุนครอบครัวด้วย เมื่อครูมีภารกิจใด ๆ เกี่ยวกับการบริการสังคมก็มักจะคำนึงถึงผลประโยชน์ของครอบครัวนักเรียนด้วย

4.4 ผลที่เกิดขึ้นกับโรงเรียน

4.4.1 พ่อแม่ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในกิจการโรงเรียนมากขึ้น

4.4.2 การสนับสนุนความพยายามในการปฏิรูป การที่พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจการโรงเรียน ทำให้โรงเรียนได้รับการสนับสนุนเรื่องการปฏิรูป

4.5 ผลที่เกิดขึ้นกับชุมชน

4.5.1 ความสัมพันธ์กับโรงเรียนชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมเป็น “ ผู้เชี่ยวชาญ ” ในสาขาอาชีพซึ่งเป็นแหล่งความรู้สำหรับโรงเรียน และชุมชนมีความภูมิใจที่มีส่วนทำให้การปฏิรูปโรงเรียนประสบความสำเร็จ

4.5.2 ภาวะผู้นำ : บทบาทใหม่สำหรับชุมชน ความคิดที่ว่าโรงเรียนเป็นของชุมชน แต่ในอดีตที่ผ่านมาการบริหารโรงเรียนจะแปลกแยกจากชุมชน แต่เมื่อชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้น ทำให้ชุมชนมีบทบาทใหม่ในฐานะผู้นำในการปฏิรูปการเรียนการสอนและมีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนมากขึ้น

บทบาทผู้ปกครองกับการจัดการศึกษา การให้ชุมชนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมและมีหน้าที่ในการจัดการศึกษา (มาตรา 29 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542) ถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก จำเป็นต้องสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกคนในสังคมได้ทราบ เกิดความตระหนัก และรับผิดชอบร่วมกัน ซึ่งภารกิจผู้ปกครองที่ โรงเรียนพึงปรารถนาให้มีขึ้นและผู้ปกครองสามารถช่วยเหลือโรงเรียนได้ มีดังนี้ (กัมภณท์ จุนโท, 2543, หน้า 35 – 40)

1. การเข้ามาช่วยเหลือ ครูในการดูแลผู้เรียนทั้งบุตรหลานของตนเองและผู้อื่น
2. การเข้ามาให้ความรู้ ความคิด ประสบการณ์ที่เชี่ยวชาญลึกซึ้งแก่ผู้เรียน โดยเฉพาะ “ พาทำ ” สิ่งต่าง ๆ ที่จะสืบทอดประเพณี วัฒนธรรมอันดีงามของสังคมชุมชนสืบไป

3. การร่วมเรียนรู้กับ ครูเกี่ยวกับพฤติกรรมแนวทางการเรียนรู้ของผู้เรียนและแนวทางให้การสนับสนุน การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มทีในแต่ละวัย แต่ละเรื่องที่ต้องการ

4. การเป็นผู้ให้และรับข้อมูล เกี่ยวกับผู้เรียน ตลอดจนการนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนพัฒนาผู้เรียนที่เป็นลูกหลานร่วมกับครู และการวางแผนพัฒนาผู้เรียนทั่วไปให้มีคุณสมบัติที่เหมาะสมที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

5. การจัดการเรียนรู้เพิ่มเติม ให้แก่ผู้เรียน นอกเหนือจากโรงเรียนจัดเตรียมให้ โดยเฉพาะเป็นการจัดการเรียนรู้ในลักษณะที่ชาวส่งเสริมให้ความหมายและช่วยพัฒนาผู้เรียนได้เต็มศักยภาพมากยิ่งขึ้น

ความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพนั้น ความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียนมีผลในทางบวก จึงควรดำเนินการดังนี้

1. คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมวางแผน ร่วมรับผิดชอบ และร่วมตัดสินใจในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ตมนโยบายการกระจายอำนาจ

2. ผู้ปกครองได้รับข่าวสารเกี่ยวกับแผนการเรียน ปรัชญา การปฏิบัติ และกรอบการประกันคุณภาพการศึกษา

3. คณะครูและผู้ปกครองแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก

4. มีการสื่อสารทางจดหมายและวิธีการอื่น ๆ

5. การประชุมอภิปรายผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน การพัฒนาและความก้าวหน้าในการเรียนรู้

6. ผู้ปกครองต้องมีส่วนร่วมประเมินหลักสูตรและบริการต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในโรงเรียน

7. ผู้ปกครองต้องได้รับการตอบรับตลอดเวลา

งานในโรงเรียนประถมศึกษา

การจัดการในโรงเรียนประถมศึกษาต้องดำเนินไปตามบทบาทและหน้าที่ของโรงเรียนประถมศึกษาซึ่งจัดแบ่งออกเป็นงานต่าง ๆ ได้ดังนี้ (พิลัมย์ ถีตะแก้ว, 2541, หน้า 146 – 156)

1. งานธุรการและการเงิน
2. งานบุคลากร
3. งานวิชาการ
4. งานความสัมพันธ์กับชุมชน
5. งานอาคารสถานที่
6. งานกิจการนักเรียน

งานธุรการและการเงิน หมายถึง งานต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้บริการแก่หน่วยงานฝ่ายต่าง ๆ ของโรงเรียน เพื่อให้การดำเนินงานของโรงเรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ขอบข่ายของงานธุรการและการเงินมีดังนี้

1. งานสารบรรณ คืองานที่เกี่ยวข้องกับหนังสือราชการ เริ่มตั้งแต่การคิด ร่าง เขียน ให้ถูกต้องตามระเบียบ จัดพิมพ์ ทำสำเนา จด รับ ส่ง บันทึกลง ย่อเรื่อง เสนอ สั่งการ ตอบ จัดเก็บเรื่องต่าง ๆ ตลอดจนการค้นหาเรื่องเดิม

2. งานทะเบียนและรายงาน หมายถึงงานที่เกี่ยวข้องกับหลักฐานต่าง ๆ ที่ได้บันทึกไว้เพื่อใช้ในการค้นคว้า อ้างอิง วางแผนงาน หรือดำเนินการบริหารให้งานต่าง ๆ ดำเนินด้วยดี

3. งานเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัย หมายถึง มาตรการที่กำหนดขึ้นและการดำเนินการทั้งปวงเพื่อคุ้มครอง ป้องกัน ทรัพย์สินของแผ่นดิน ส่วนราชการ ข้าราชการ ตลอดจนสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ ให้พ้นจากการก่อการที่จะก่อให้เกิดความเสียหายหรือเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศ

4. งานประชาสัมพันธ์ คือวิธีการที่มีแผนและมีการกระทำที่ต่อเนื่องกันเพื่อสร้างให้เกิดความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน ซึ่งจัดขึ้นเพื่อความร่วมมืออันดีระหว่างโรงเรียนกับบุคลากรในโรงเรียน ระหว่างโรงเรียนกับกลุ่มโรงเรียน ระหว่างโรงเรียนกับสถาบันอื่น ๆ และระหว่างโรงเรียนกับประชาชน

5. งานงบประมาณ คืองานที่แผนการดำเนินงานในการใช้เงินสำหรับผู้ปฏิบัติการในการดำเนินงานนั้น ๆ โดยให้เสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุดและให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด เนื่องจากงบประมาณเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่กำหนดไว้ล่วงหน้าจึงอาจเปลี่ยนแปลงได้ในการปฏิบัติ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์จริง

6. งานการเงินและบัญชี งานการเงิน คืองานที่เกี่ยวข้องกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน การนำส่งเงิน ตลอดจนการตรวจสอบการเงินทุกประเภทในส่วนราชการตามวิธีการและระเบียบแบบแผนที่ทางราชการกำหนดไว้ตามกฎหมาย ส่วนงานบัญชี คือการบันทึกรายการการเงินในทะเบียนหมวดต่าง ๆ และเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง งานนี้รวมถึงการเก็บรักษาสมุดบัญชี ทะเบียนเอกสารเกี่ยวกับการเงินในหมวดต่าง ๆ ที่ได้บันทึกไว้

7. งานพัสดุ หมายถึง วัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ดิน และสิ่งก่อสร้างที่กำหนดไว้ในหนังสือจำแนกประเภทรายจ่ายตามงบประมาณของสำนักงานงบประมาณ เป็นงานที่เกี่ยวกับการซื้อ การจ้าง การซ่อมแซม และบำรุงรักษา การจัดทำเอง การแลกเปลี่ยน การเช่า การควบคุม และการดำเนินการอื่น ๆ ที่กำหนดไว้ในระเบียบ

งานบุคลากร คืองานที่ดำเนินการเกี่ยวกับการวางแผน กำลังคน การจัดบุคลากร ทุกฝ่ายในโรงเรียนให้รับผิดชอบดำเนินการในส่วนที่ได้รับมอบหมายตามหน้าที่ของแต่ละฝ่ายเพื่อให้งานในส่วนต่าง ๆ ของโรงเรียนดำเนินไปด้วยดี ขอบข่ายของงานบุคลากรมีดังนี้

1. การแสวงหาบุคลากร คือการวางแผน การสรรหา ตลอดจนการคัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติตามที่โรงเรียนต้องการ เพื่อนำมาใช้ให้เหมาะสมกับงานในหน้าที่ต่าง ๆ
2. การบำรุงรักษาบุคลากร คือการบำรุงขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ให้แก่โรงเรียน โดยใช้หลักแห่งความถูกต้อง ยุติธรรม เพื่อให้บุคลากรเหล่านั้นปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การพัฒนาบุคลากร คือการเพิ่มพูนสมรรถภาพในการทำงานของบุคคลเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

4. การให้พ้นจากงาน คือการจัดบุคลากรให้พ้นจากภาระหน้าที่ที่ตามกำหนด และวาระเหมาะสม ซึ่งมีขอบข่ายนี้รวมถึงเรื่องวินัย การโอนย้าย การรับบำเหน็จ บำนาญ

งานวิชาการ เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการเรียนการสอนซึ่งถือว่าเป็นงานสำคัญอย่างยิ่งของโรงเรียน งานวิชาการนี้เป็นงานหลักของโรงเรียนทุกระดับไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาก็ตาม ขอบข่ายของงานวิชาการมีดังนี้

1. งานหลักสูตร เป็นงานวิชาการที่สำคัญมากเพราะเป็นสิ่งที่บอกแนวทางในการจัดเตรียม ด้านเนื้อหาวิชา วิธีการสอน การประเมินผล ตลอดจน การจัดเนื้อหาสื่อต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอนของแต่ละวิชา
2. งานการสอน เป็นงานวิชาการที่เป็นกิจกรรมหลักของโรงเรียนซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่หลักสูตรกำหนดไว้
3. งานนิเทศ งานนิเทศการสอนของครูเป็นงานสำคัญสำหรับผู้บริหาร เพราะการนิเทศการสอนจะทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูได้ปรับปรุงและพัฒนาขึ้นจนสามารถบรรลุตามจุดประสงค์ที่หลักสูตรกำหนดไว้

งานความสัมพันธ์กับชุมชน โรงเรียนประถมศึกษาเป็นสถานศึกษานอกจากจะมีหน้าที่ในการให้การศึกษาและอบรมแก่เยาวชนแล้ว ยังเป็นสถาบันสังคมที่สำคัญมากของท้องถิ่นเป็นศูนย์รวมแหล่งความรู้และการบริการต่าง ๆ ในชุมชน ดังนั้นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาต้องดำเนินการให้บรรลุผลตามบทบาทและหน้าที่ของโรงเรียน

งานอาคารสถานที่ คืองานที่ดำเนินการเกี่ยวกับอาคารสถานที่และบริเวณของโรงเรียน เพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษาและบรรลุเป้าหมายตามที่ได้กำหนดไว้ ขอบข่ายมีดังนี้

1. งานอาคารเรียน หลักในการจัด ควรจัดสร้างโดยมุ่งให้เกิดประโยชน์ด้านการเรียน การสอนให้มากที่สุด ที่ตั้งถูกสุขลักษณะ บรรยากาศเหมือนกับบ้าน อาคารมีความแข็งแรง ทนทานต่อการใช้งาน มีเครื่องใช้ครบถ้วนตามความจำเป็นที่โรงเรียนประถมศึกษาควรมี เช่น ห้องสมุด ห้องน้ำ ฯลฯ

2. ห้องเรียน หลักในการจัด ขนาดของห้องเรียนเหมาะสมกับจำนวนนักเรียน ในห้อง ีความเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด คำนึงถึงพัฒนาการของนักเรียน และประโยชน์ในการเรียน

3. อาคารประกอบและห้องพิเศษ อาคารประกอบ เช่น อาคารอเนกประสงค์ โรงฝึกงาน เรือนเพาะชำ ห้องพิเศษ เช่น ห้องสมุด ห้องพยาบาล ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องประชุม เป็นต้น หลักในการจัด ควรมีห้องสมุดเพื่อให้ครูและนักเรียนได้ศึกษาค้นคว้า มีห้องพยาบาล พร้อมทั้งอุปกรณ์ที่จำเป็นในการปฐมพยาบาล มีห้องปฏิบัติการเพื่อใช้ในวิชาวิทยาศาสตร์หรือวิชาอื่น ๆ มีห้องพักครูที่เป็นสัดส่วน

4. บริเวณโรงเรียน ได้แก่ สนาม ที่พักผ่อนหย่อนใจ และบริเวณต่าง ๆ ภายในโรงเรียน หลักในการจัด บริเวณโรงเรียนต้องมีความปลอดภัยแก่เด็กนักเรียน มีสถานที่เล่นให้เด็กอย่างเพียงพอ ควรปลูกต้นไม้เพื่อให้เกิดความร่มรื่นและดูแลรักษาบริเวณโรงเรียนให้สะอาด ตลอดจน ตกแต่งบริเวณโรงเรียนให้มีระเบียบและสวยงามอยู่เสมอ

งานกิจการนักเรียน คืองานทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน เป็นงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับ การเรียนการสอนโดยตรง แต่เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้การเรียนการสอนนั้นมีประสิทธิภาพ มากขึ้น มีขอบข่ายดังนี้

1. งานสวัสดิการ เป็นงานที่เกี่ยวกับการให้บริการและสวัสดิการแก่นักเรียน เช่น บริการด้านแนะแนว ด้านทุนการศึกษา ด้านอาหาร การรับ – ส่งนักเรียน เป็นต้น

2. งานด้านการควบคุม เป็นงานเกี่ยวกับการปกครอง ดูแลนักเรียน ให้ปฏิบัติตาม ระเบียบ กฎ และข้อบังคับของโรงเรียน เช่น งานการรับนักเรียนเข้าศึกษาในโรงเรียน งาน ทะเบียนของนักเรียน งานวินัยและควบคุมความประพฤติ และงานเกี่ยวกับหอพัก

3. งานด้านกิจกรรมร่วมหลักสูตร เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนักเรียน เช่น งาน กิจกรรมกีฬา กิจกรรมด้านสังคมและวัฒนธรรมตามประเพณี กิจกรรมพิเศษเฉพาะกรณี การมี ส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน การจัดตั้งชมรมหรือชุมนุมต่าง ๆ

4. งานด้านการสอน เป็นงานที่ส่งเสริมวิชาการให้แก่นักเรียนนอกเหนือจากการเรียนใน ห้องเรียนปกติ เช่น งานปฐมนิเทศ การสอนซ่อมเสริม การสอนพิเศษ บริการด้านห้องสมุด นิเทศการทางวิชาการ

วิเคราะห์ภารกิจของโรงเรียนเมืองพญาจากผู้บริหารโรงเรียนที่ต้องการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา สรุปได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
2. การมีส่วนช่วยครูจัดกิจกรรมประจำวันที่ตนเองถนัดและในยามว่าง
3. การเข้าเป็นคณะกรรมการพัฒนาโรงเรียน
4. การมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของโรงเรียนทุกกิจกรรม
5. การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน
6. การบำรุงรักษา ตกแต่ง อาคารเรียน และบริเวณโรงเรียนให้อยู่ในสภาพที่ดี

ปลอดภัย

7. การมีส่วนร่วมสร้างแหล่งชุมชน
8. การมีส่วนร่วมดำเนินงานส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก
9. การจัดทำวัสดุ อุปกรณ์ ประจำห้อง
10. การจัดทำ จัดหาเครื่องเล่น
11. การจัดทำสื่อการเรียนการสอน
12. การมีส่วนในการจัดหาอาหารกลางวัน / อาหารเสริม
13. การร่วมประชุมปรึกษาหารือ
14. การตอบแบบสอบถามหรือแบบสังเกตพฤติกรรมเด็กหรือการเสนอความคิดเห็น

วิเคราะห์รายละเอียดภารกิจของผู้ปกครองที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 (ฉบับที่ 16) และงานวิจัย

1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

1.1 ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยครอบครัว ชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

1.2 มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.3 จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ มีการประสานร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียน

1.4 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการรวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์พัฒนาระหว่างชุมชน

1.5 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับ ตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น

2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 (ฉบับที่ 16)

2.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรมและการฝึกอาชีพ ตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ (คณิน บุญสุวรรณ, 2541, หน้า 293)

2.2 การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน (สถาบันกฎหมายอาญา, 2541, หน้า 88)

3. งานวิจัย

สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์และคณะ ได้ศึกษาเรื่องการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า (1) ทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อมทางด้านจิตใจที่แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นที่จะเข้าไปมีบทบาททางการศึกษาอย่างเต็มที่ (2) การบริหารการจัดการ มีความเป็นไปได้และต่างเชื่อมั่นว่าทำได้ดี เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาลและองค์การบริหารส่วนจังหวัด) เคยมีบทบาทจัดการศึกษาด้วยตนเองจนปัจจุบัน ส่วนองค์การบริหารส่วนตำบลก็เคยมีประสบการณ์ในการเป็นกรรมการศึกษา (กรรมการโรงเรียน) มาแล้ว (3) ทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างเชื่อมั่นตนเองว่า มีความสามารถและเหตุผลเพียงพอที่จะจัดการศึกษาได้เหมาะสมสอดคล้อง กับสภาพของชุมชนและท้องถิ่นของตนได้อย่างแท้จริง (4) ทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นลงความเห็นตรงกันว่า เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญดีมาก และท้องถิ่นจะต้องสนองตอบเจตนารมณ์นั้นอย่างเต็มความสามารถและเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองว่าสามารถพัฒนาได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จิราพร จักกะพาก (2538) ศึกษาการมีส่วนร่วมของโรงเรียนคาทอลิก สังเกต สังฆมณฑลจันทบุรี ในการแก้ไขปัญหาชุมชน พบว่า โรงเรียนคาทอลิก สังเกตสังฆมณฑลจันทบุรี ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาชุมชนด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียนในเรื่องการจัดทำรายงานผลการเรียน ความประพฤติ ตลอดจนสุขภาพของนักเรียน การจัดทำเอกสารสิ่งพิมพ์เพื่อเผยแพร่ข่าวสารหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน การจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้มีการพบปะสังสรรค์กันระหว่างครูกับผู้ปกครองหรือประชาชน การจัดให้มีแผนงานการประชาสัมพันธ์โรงเรียนไว้เป็นแนวปฏิบัติ และการเชิญผู้ปกครองหรือประชาชนให้มาเยี่ยมกิจการของโรงเรียน

ฐิติพร อนุะมาน (2539) ศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าเรียนโรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดสระบุรี พบว่า ผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าเรียนโรงเรียนอนุบาลเอกชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือด้านการเรียนการสอน ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ ด้านกิจการนักเรียน และด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง มีดังนี้ ครูสอนให้นักเรียนอยู่ในระเบียบวินัย ครูที่สอนอนุบาลแต่งกายสะอาดเรียบร้อย สภาพแวดล้อมของโรงเรียนเป็นระเบียบสวยงามร่มรื่น โรงเรียนสอนให้นักเรียนรู้จักช่วยเหลือตนเอง และผู้บริหารและครูต้อนรับผู้ปกครองด้วยไมตรีจิตที่ดี ผู้ปกครองที่มีฐานะเศรษฐกิจต่างกันมีความคิดเห็นในด้านการเรียนการสอนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนทางด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ ด้านกิจการนักเรียน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ผู้ปกครองมีรายได้ปานกลางและระดับสูงมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน แต่แตกต่างจากผู้ที่มีรายได้ระดับต่ำกว่า

ฐุชาติ พวงสมจิตร (2540) ศึกษาการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมกับโรงเรียนประกอบด้วย 3 ปัจจัยคือ กลุ่มปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง และสังคม ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองท้องถิ่นกระตุ้นให้นักการเมืองท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนกลุ่มปัจจัยเกี่ยวกับชุมชน ได้แก่ ความศรัทธา ความรู้สึกเป็นเจ้าของ ความห่วงสวัสดิภาพของบุตรหลาน ความเกี่ยวข้องผูกพันกับโรงเรียน การเห็นความสำคัญของตนเองและการเห็นแก่ความเจริญของส่วนรวม กลุ่มปัจจัยเกี่ยวกับโรงเรียน ประกอบด้วย ปัจจัยเกี่ยวกับบุคลากรในโรงเรียน ผู้บริหารมีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน ผู้บริหารและครูให้เกียรติแก่ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม ครูสนใจเด็กและสอนดี ปัจจัยเกี่ยวกับวิธปฏิบัติงานของโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเป็นผู้เข้าไปขอความร่วมมือกับชุมชน สร้างระบบที่เอื้อให้ชุมชนมีส่วนร่วม ให้ความเอื้อเฟื้อแก่ชุมชน

และสร้างความมั่นใจให้กับชุมชนปัจจัยเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนมีผลงานที่ดี มีความน่าเชื่อถือเรื่องการเงิน และมีการพัฒนาที่ดี ปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ ความเป็นโรงเรียนของชุมชนและการที่โรงเรียนเป็นแหล่งสร้างประโยชน์ให้แก่ผู้เข้ามามีส่วนร่วม ส่วนปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียน ประกอบด้วย กลุ่มปัจจัยที่เกี่ยวข้องด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ โครงสร้างทางเศรษฐกิจแบบอุตสาหกรรมที่ทำให้คนในชุมชนไม่มีเวลาว่าง การเปลี่ยนแปลงด้านการเมืองการปกครองในท้องถิ่น ก่อให้เกิดการแตกแยกในชุมชน ระบบของการจัดตั้งข้าราชการครู ไม่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มปัจจัยเกี่ยวกับโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารและครูขาดความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน ครูมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ความเอาใจใส่ต่อนักเรียนน้อยลง ขาดงบประมาณโรงเรียน ความสัมพันธ์กับวัดไม่ดี การขาดบุคลากรที่จะเชื่อมโยงกับชุมชนและการขาดทีมงานที่ดี

เดือนเพ็ญ เปรมจิตร์ (2538) ศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ผู้ปกครองคาดหวังให้โรงเรียนจัดหลักสูตร เน้นการเตรียมความพร้อม และส่งเสริมการร้องเพลงและรำไทย ครูควรให้การบ้านและการอ่านทุกวัน จัดศูนย์หนังสือในห้องเรียน มีการวัดผลระหว่างเรียนโดยใช้แบบทดสอบและการสังเกตรายงานผลการเรียนภาคเรียนละ 1 ครั้ง ครูสอนควรเป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31-40 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรีผ่านการอบรมด้านอนุบาลมาแล้ว พุดจาสุภาพ รักเด็ก อาคารเรียนควรเป็นอาคารชั้นเดียว บริเวณโรงเรียนสะอาดเรียบร้อย มีสนามเด็กเล่น สื่อการสอนควรมีเครื่องรับโทรทัศน์ การติดต่อกับผู้ปกครองควรติดต่อทางวาจา ความเห็นของผู้ปกครองนำมาเป็นแนวในการจัดการเรียนการสอน

มณฑิกา สุจริตกุล (2540) ศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนระดับก่อนประถมศึกษาในเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร พบว่า ความคาดหวังของผู้ปกครองโดยภาพรวมทั้งหมด 4 ด้าน คือ แนวการจัดประสบการณ์ ผู้ปกครองคาดหวังให้นักเรียนได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของครูและพี่เลี้ยง คาดหวังให้มีความรักเด็กและให้ความอบอุ่นแก่เด็ก ด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน คาดหวังให้อาคารสถานที่สวยงาม สะอาดถูกสุขลักษณะ และปลอดภัย ความสัมพันธ์กับชุมชนและบริการอื่น ๆ คาดหวังให้มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน และต้องการให้โรงเรียนจัดรับ - ส่งเอง ผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกัน มีความคาดหวังเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนระดับก่อนประถมศึกษาในเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน และผู้ปกครองที่มีวุฒิทางการศึกษาต่างกัน มีความคาดหวังเกี่ยว

กับการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนระดับก่อนประถมศึกษาในเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2541) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า เรื่องที่คณะกรรมการศึกษามีส่วนร่วม 5 เรื่อง ได้แก่ การวางแผน การจัดสรรทรัพยากร การกระตุ้นการทำงาน การประสานงาน และการประเมิน โดยคณะกรรมการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในระดับมากในเรื่องการประสานงาน ส่วนการมีส่วนร่วมในเรื่องอื่น ๆ เป็นการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ได้แก่ การมีบุตรหลานเรียนอยู่ในโรงเรียน การมีความสัมพันธ์กับโรงเรียนและความห่วงใยต่อสวัสดิภาพเด็ก ผู้บริหารโรงเรียนเป็นคนในท้องถิ่นโดยกำเนิด ครูมีความประพฤติดี มีความรู้ความสามารถ เอาใจใส่ต่อเด็ก ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ กรรมการศึกษาไม่มีเวลาว่าง ไม่มีที่พักอาศัยในท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่ ผู้บริหารขาดความเป็นผู้นำและไม่เป็นคนในท้องถิ่น

นภัสสร ค่องสกุล (2539) ศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน : กรณีศึกษาโรงเรียนสมิทธิพงษ์ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ปกครองมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนสมิทธิพงษ์บริหารงานอยู่ในระดับดีทุกด้าน ยกเว้นด้านบุคลากรในประเด็นครูดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด ติดตามความประพฤติของนักเรียนทั้งในเวลาเรียนและนอกเวลาเรียน และด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองในประเด็นโรงเรียนเชิญผู้ปกครองที่มีความชำนาญในบางอาชีพมาสอนนักเรียน และโรงเรียนขอความช่วยเหลือจากผู้ปกครองในเรื่องเงินและวัสดุต่าง ๆ เมื่อถึงคราวจำเป็น ผู้ปกครองมีความเห็นว่าโรงเรียนบริหารงานได้ในระดับปานกลางทั้งสองด้าน เหตุผลของผู้ปกครองที่เลือกโรงเรียนประถมศึกษาให้บุตรหลานที่สำคัญที่สุด คือ ครูดี มีความสามารถในการสอน มีความประพฤติดี รับผิดชอบงานในหน้าที่ มีความรักและเมตตาเด็ก

บุญเพ็ญ ภักดีจิต (2539) ศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียนแสงทวีปวิทยา พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความเห็นว่าโรงเรียนแสงทวีปวิทยาดำเนินการจัดการศึกษา อยู่ในระดับดีทุกด้าน โดยเห็นว่าโรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมได้ดี อาคารเรียนมีความสะอาด การจัดการศึกษาจัดได้ดีมีบรรยากาศเหมาะสมกับการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอนที่มีความหลากหลาย มีบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ มีมนุษยสัมพันธ์ การเอาใจใส่นักเรียนในด้านความปลอดภัย การมีบริการรถรับ-ส่ง การตรวจสุขภาพอนามัยของเด็กโดยกุมารแพทย์ และการจัดอาหารกลางวันโดยคำนึงถึงความเจริญเติบโตของนักเรียน ทำให้นักเรียนมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ดี อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าผลการวิจัย

จะชี้ให้เห็นว่าการดำเนินงานของโรงเรียนอยู่ในระดับดีแต่ผู้ปกครองยังมีข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงทุก ๆ ด้านให้ดียิ่งขึ้น

บุปผา สุขภาคกิจ (2542) ศึกษาปัญหาการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดจันทบุรี พบว่า ปัญหาการบริหารโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ส่วนใหญ่มีปัญหาอยู่ในระดับกลาง ด้านที่มีปัญหาสูงสุดคือด้านงานอาคารสถานที่ และด้านที่มีปัญหาลดสุดคือด้านงานกิจการนักเรียน ส่วนด้านงานความสัมพันธ์กับชุมชน ที่มีปัญหาสูงสุดคือ โรงเรียนไม่สามารถจัดบุคลากรออกไปเยี่ยมเยียนถึงบ้านผู้ปกครองได้ระดับก่อนประถมศึกษา ข้อที่มีปัญหาลดสุดคือโรงเรียนประชาสัมพันธ์เรื่องการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาให้ชุมชนทราบน้อยมาก

ประมาณ ตันตกุล (2538) ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการศึกษาและการพัฒนาของชุมชนชนบท พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในกลุ่มแกนกลางตั้งแต่ขั้นตอนการคิดค้นปัญหา และจัดลำดับความสำคัญของปัญหาพร้อมทั้งขยายแนวคิดวิธีการแก้ปัญหาไปยังชาวบ้านในชุมชน โดยกลุ่มกิจกรรมจะมีโครงสร้างขนาดใหญ่ หรือเล็กในขั้นตอนการวางแผนดำเนินการ กิจกรรมที่ตรงกับความคิดของชาวบ้านจะมีสมาชิกจำนวนมาก ในขณะที่กิจกรรมที่ชาวบ้านยังไม่แน่ใจในวิธีการดำเนินการแก้ปัญหา จำนวนสมาชิกจะน้อย และชาวบ้านที่อยู่วงรอบนอกจะเพิ่มขึ้น หรือสมาชิกกลุ่มจะลดลง ภายหลังที่มีการประเมินผลการดำเนินงาน โดยมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ สภาพแวดล้อม ความสัมพันธ์ภายในชุมชน แรงผลักดันด้านบุคคล โครงสร้างของกลุ่ม ความถี่และระยะเวลาที่มีสัมพันธ์ของกลุ่มแบบแผนการเรียนรู้จากการมีส่วนร่วมด้านการศึกษา และการพัฒนาของชุมชนเป็นการเรียนรู้ในรูปแบบของการประชุม ซึ่งมีทั้งการประชุมอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ การเรียนรู้ในรูปแบบของการศึกษาอย่างเป็นทางการ มีการกำหนดเป้าหมายและเนื้อหาในการศึกษาเรียนรู้ ในรูปแบบของการทัศนศึกษาเยี่ยมเยียน เพื่อนำมาสรุปเปรียบเทียบหาแนวทางดำเนินกิจกรรม

ปัทมศิริ ธีรานุรักษ์ (2539) ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมการรู้หนังสือขั้นต้นของเด็กวัยอนุบาล พบว่า หลังการทดลองใช้โปรแกรมฯ ผู้ปกครองกลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมการรู้หนังสือขั้นต้นสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผู้ปกครองกลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมการรู้หนังสือขั้นต้นหลังการใช้โปรแกรมฯ สูงกว่าก่อนการทดลองใช้โปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผู้ปกครองที่เข้าร่วมโปรแกรมฯ ส่วนมากมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของการดำเนินการใช้โปรแกรมอยู่ระดับมากที่สุด และครูประจำชั้นอนุบาลที่ผู้ปกครองเป็นตัวอย่างประชากรส่วนมากมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของการดำเนินการใช้โปรแกรมอยู่ใน

ระดับมาก

พรพิมล แซ่ชี (2540) ศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเอกชน : กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลโชคชัยลาดพร้าว พบว่า ผู้ปกครองมีความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลโชคชัยลาดพร้าวอยู่ในระดับมากทุกด้าน ยกเว้นการเรียนการสอน ในประเด็นครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนเล่นิทานและพูดหน้าชั้น และด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน ในประเด็นโรงเรียนเชิญผู้ปกครองมาร่วมประชุมชี้แจงเกี่ยวกับกิจกรรมของโรงเรียน โรงเรียนจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การเรียนการสอน และโรงเรียนชี้แจงให้ความรู้เกี่ยวกับแนวการจัดประสบการณ์ในชั้นอนุบาลให้ผู้ปกครองทราบ

พิมพา ตามี (2539) ศึกษาความต้องการของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมโรงเรียนประถมศึกษา อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้ปกครองต้องการให้โรงเรียนวางแผนปรับปรุงเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง การปรับปรุงอาคารเรียน การเอาใจใส่ของครูและอาจารย์ใหญ่ วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน การจัดกิจกรรมกีฬา การจัดสภาพแวดล้อมและต้องการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินงานร่วมเป็นคณะกรรมการโรงเรียน ร่วมกำหนดนโยบายและวางแผนการปฏิบัติงานประจำปีของโรงเรียน และร่วมประเมินการทำงานของโรงเรียน ต้องการร่วมเป็นวิทยากรพิเศษสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์การสอน ต้องการให้ครูแนะนำการสอนการบ้าน การสอนอ่าน การสอนเขียน การสอนเลขคณิต และชี้แจงเกี่ยวกับการวัดประเมินผลให้ผู้ปกครองเข้าใจ ต้องการให้โรงเรียนปรับปรุงห้องน้ำ ก๊อกน้ำ การกำจัดขยะ การปลูกไม้ดอกไม้ประดับปรับปรุงสนามกีฬาโดยผู้ปกครอง ต้องการมีส่วนร่วมด้านแรงงาน แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะประสานงานให้ผู้อื่นเข้ามาช่วยเหลือ ร่วมบริจาคเงินและบริจาควัสดุ ต้องการให้ครูเยี่ยมบ้านนักเรียนและติดต่อกับครูโดยตรง ต้องการร่วมประชุม ปรึกษาเกี่ยวกับความประพฤติของนักเรียน การปรับปรุง ระเบียบข้อปฏิบัติของโรงเรียน การลงโทษและการยกย่องนักเรียน

รุ่งรวี ภินาลญาติ (2542) ศึกษาเหตุผลในการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชน กรณีศึกษา โรงเรียนประติษฐ์ศึกษา อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี พบว่า ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน เหตุผลในการตัดสินใจของผู้ปกครองได้แก่ โรงเรียนมีการติดต่อกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ โรงเรียนเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนในวันสำคัญต่างๆ อยู่เสมอ โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็นในการบริหารโรงเรียน และโรงเรียนให้บริการแก่ชุมชนในการใช้สถานที่ของโรงเรียน

วศิน ปาลเดชพงศ์ (2539) ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อโรงเรียน

อนุบาลเอกชน : กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลก้องหล้า กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจดังนี้ การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นให้อ่านออกเขียนได้ จัดมุมการเรียนรู้ต่าง ๆ ขึ้นในห้องเรียน จัดหาครูที่มีอายุระหว่าง 20 – 40 ปี และควรผ่านการอบรมหรือศึกษาด้านอนุบาลมาโดยเฉพาะ และจัดพี่เลี้ยงให้กับเด็กในแต่ละชั้นเรียน รายงานผลพัฒนาการของนักเรียนทุกครั้งติดต่อกับผู้ปกครองทั้งทางจดหมายและทางโทรศัพท์ และมีความต้องการให้โรงเรียนจัดให้มีอุปกรณ์สื่อการสอนต่าง ๆ เพียงพอกับความต้องการของนักเรียน มีสถานที่ตั้งอยู่ในชุมชน การคมนาคมสะดวก

วาม ดุลยกร (2540) ศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลระดับอนุบาล ต่อการจัดการเรียนการสอนที่พึงประสงค์ : กรณีศึกษาโรงเรียนบรรจงรัตน์ จังหวัดลพบุรี พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการดำเนินการจัดการเรียนการสอนควรเน้นการเตรียมความพร้อมเพื่อพัฒนาเด็กทั้งร่างกาย อารมณ์ – จิตใจ สังคมและสติปัญญา โดยต้องการให้เน้นวิชาการในระดับอนุบาลปีที่ 3 เพื่อเตรียมขึ้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และควรมีการสอนคอมพิวเตอร์สำหรับเด็กอนุบาล คุณลักษณะของนักเรียนที่โรงเรียนควรเน้นคือเรื่องมารยาท ผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการจัดบริการนักเรียนของโรงเรียนทุกด้าน เน้นครูอนุบาลต้องจบเอกอนุบาลโดยเฉพาะ ครูอนุบาลควรมีเมตตา กรุณา และรักเด็ก ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองควรมีการประชุมพบปะผู้ปกครองให้มากขึ้น และสภาพห้องเรียนมีแสงสว่างเพียงพอ การถ่ายเทอากาศดี มีลมพัดผ่าน สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนเน้นความปลอดภัย สะอาด และมีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้

วารี กติกา (2540) ศึกษาการรับรู้และแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดอนุบาลศึกษาโรงเรียนเอกชน อำเภอเมืองเชียงใหม่ พบว่า การรับรู้และความเข้าใจของผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความรับรู้และคงามเข้าใจในการจัดอนุบาลศึกษาอยู่ในเกณฑ์มาก ทั้ง 4 หัวข้อ คือ หลักการจัดอนุบาลศึกษา จุดมุ่งหมายการจัดอนุบาลศึกษา การจัดประสบการณ์อนุบาลศึกษาและแนวการจัดประสบการณ์อนุบาลศึกษา สำหรับแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดอนุบาลศึกษา พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่เกือบทั้งหมดสามารถมีส่วนร่วมในการจัดศึกษา ทั้ง 6 ด้าน และสามารถมีส่วนร่วมในระดับมาก คือ ทุกครั้งในด้านการเลี้ยงดู และการเรียนรู้ของเด็กที่บ้าน ส่วนในด้านการติดต่อสื่อสาร การอาสาสมัคร การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการสร้างความร่วมมือกับชุมชน ผู้ปกครองนักเรียนสามารถมีส่วนร่วมได้ในระดับปานกลาง คือเข้าร่วมได้เป็นบางครั้ง

วิชชุดา งามปลอด (2540) ศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ด้านการจัดประสบการณ์และ

กิจกรรมการเรียนการสอน คาดหวังให้น้เน้นการเตรียมความพร้อมเพื่อการเรียนต่อในระดับประถมศึกษา โดยเสริมให้กล้าแสดงออกและมีทักษะในการติดต่อกับผู้อื่น เสริมทักษะคณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษ เน้นคุณธรรมด้านขยันหมั่นเพียร ด้านครูผู้สอน คาดหวังให้ครูเอาใจใส่ต่อเด็ก มีความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาเด็ก ระดับการศึกษาครูไม่จำเป็นต้องจบสาขาอนุบาลแต่มีความสามารถสอนได้หรือผ่านการอบรมด้านอนุบาล ด้านสื่อการเรียนการสอน คาดหวังให้ใช้สื่อประเภทเสริมความพร้อมทางคณิตศาสตร์และกิจกรรมอื่น และสื่อที่ใช้ควรเป็นสื่อที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้แก่นักเรียน ด้านการจัดสภาพแวดล้อม คาดหวังให้มีห้องเรียนที่สะอาดถูกสุขลักษณะ อากาศถ่ายเทสะดวกมีเครื่องเล่นสนามไว้ในที่ที่เหมาะสม ด้านการอำนวยความสะดวกและบริการอื่น ๆ คาดหวังให้มีการจัดอาหารกลางวันให้ถูกต้องตามหลักโภชนาการ อาคารเรียนอนุบาลควรเป็นเอกเทศแยกจากอาคารอื่น โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน ด้านการประเมินผล คาดหวังให้ทำการประเมินผลเดือนละครั้ง โดยใช้วิธีการตรวจผลงานเด็กและการสังเกตและนำเอาผลการประเมินไปพัฒนาให้ดีขึ้น

วิลาวัลย์ อังครวนีย์ (2539) ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการ ระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลเขตการศึกษา 12 พบว่า ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาควรมีการประชุมชี้แจงการจัดทำแผนปฏิบัติงานและปฏิทินปฏิบัติงานเพื่อปรับปรุงให้เหมาะสมกับการจัดการศึกษา ควรมีการส่งเสริมให้ครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาใช้วิธีการสอนหลาย ๆ วิธี หรือวิธีการสอนใหม่ ๆ ควรมีการประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการนำผลการวัดประเมินผลพัฒนาและเตรียมความพร้อมของเด็กมาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงการเรียนการสอน

ศุภร วัฒนพฤกษา (2538) ศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนวัฒนพฤกษา แผนกอนุบาลต่อการจัดการเรียนการสอนที่พึงประสงค์ พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การดำเนินการจัดการเรียนการสอน ควรเน้นด้านวิชาการ และเห็นด้วยที่โรงเรียนจัดสอนคอมพิวเตอร์ โดยต้องการให้สอนในชั้นอนุบาล 2 และ 3 ด้านอาคารเรียนมีความแข็งแรงปลอดภัย ห้องเรียนสะอาด แสงสว่างเพียงพอ การดูแลเอาใจใส่ตลอดจนคำพูด และการปฏิบัติของครูอยู่ในเกณฑ์ดี นักเรียนส่วนใหญ่ชอบอาหารที่โรงเรียนจัดให้ สำหรับสิ่งที่ควรปฏิบัติ ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าโรงเรียนควรเน้นด้านวิชาการรวมทั้งเรื่องลายมือและความถูกต้องในการอ่าน เขียน สื่อการเรียนการสอนควรมีหลากหลาย แปลกใหม่ ครูต้องเป็นผู้มีคุณธรรม มีประสบการณ์ หรือจบทางด้านอนุบาลโดยเฉพาะอีกทั้งอาหารควรมีคุณค่าตามหลักโภชนาการ

ไฉฉัตรลักษณ์ กมลศักดิ์วิกุล (2538) ศึกษาบทบาทของสมาคมผู้ปกครองและครูในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา พบว่า บทบาท

ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน และบทบาทในการวางแผนงานเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอยู่ในระดับน้อย แต่ผู้ปกครองได้ให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนในรูปวัสดุ สิ่งของ และทุนทรัพย์ให้กับทางโรงเรียน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมมาก

สมชาย กองจินดา (2543) ศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองนักเรียนในการนำบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนบุญสมวิทยา จังหวัดจันทบุรี ด้านการบริหารงานความสัมพันธ์กับชุมชน พบว่า โรงเรียนให้การต้อนรับอภิยาศัยที่ดีและเป็นกันเองแก่ผู้ปกครอง การเผยแพร่ข่าวสารของโรงเรียนแก่ผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ และให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ